

מדע מורצ
2015

שמאל זה מורצ

שמאל זה מרצ

תוכן עניינים

1. חברה לכולנו, מדינה לכולנו: שוויון לכל קבוצות החברה 3-15

2. צדק חברתי 16-28

3. חינוך 29-36

4. זכויות אדם 37-39

5. דת ומדינה 40-43

6. התהליך המדיני, ביטחון ויחסי חוץ 44-47

7. צדק סביבתי, טבע וזכויות בעלי חיים 48-62

8. פליטים, מבקשי מקלט ומהגרי עבודה 63-64

9. התיישבות וחקלאות 65-66

10. מנהל תקין 67-70

11. ממשל 71-75

12. תרבות ואמנות 76-77

13. ספורט 78

14. סמים, אלכוהול ועישון 79-81

שמאל זה מרצ

1. חברה לכולנו, מדינה לכולנו: שוויון לכל קבוצות החברה

זכויות האזרחים הערבים כמיעוט לאומי

ישראל היא מדינה דמוקרטית, מדינת העם היהודי ומדינת כל אזרחיה. מעמד כל אזרח ואזרחית ללא הבחנה על רקע לאום חייב להיות שווה. מלבד הבטחת שוויון מלא לכל אזרחי המדינה, ישראל תכיר במיעוט הערבי כמיעוט לאומי שלו זכויות קולקטיביות, ותאפשר לו לממש ולבטא את תרבותו הייחודית ולפעול בשפתו. התשובה היחידה לגל הגזענות הגואה היא שוויון זכויות מלא - אישיות וקולקטיביות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- תיקון אפליית האזרחים הערבים ופיתוח תכנית רחבת היקף להעדפה מתקנת של האוכלוסייה הערבית בכל תחומי החיים.
- שילוב פעיל ומתמשך של אזרחים ערביים במוסדות פוליטיים ומנהליים, והבטחת ייצוג הולם של ערבים במגזר הציבורי, על פי חוק שנחקק ביוזמת מרצ בשנת 2000.
- מתן ביטוי מעשי למעמד השפה הערבית כשפה רשמית במדינה, במערכת החינוך, במרחב הציבורי, בשירותי הממשלה ובפרסומי הממשלה. הרחבת לימודי הערבית המדוברת בבתי הספר היסודיים ושינוי של אופן לימוד הערבית גם בחטיבות הביניים והתיכונים, בדגש על היכולת לנהל שיחה, על הכרת תרבות האחר ועל למידה ממורים ערבים.
- לוח השנה הרשמי של המדינה יכלול גם חגים מוסלמים, נוצרים ודרוזים.
- הקצאת משאבים ניכרת לעידוד ולהנכחה של התרבות הערבית הן בקרב הציבור הערבי והן בקרב הציבור בכלל.
- איסור על שימוש בלאום הערבי כקריטריון לביצוע בדיקות ביטחוניות ("פרופילינג") בכלל, ובשדה התעופה בפרט. יש לשים סוף ליחס השונה והמשפיל ממנו סובלים אזרחים ערבים בעת הבידוק הביטחוני ולקבוע שרמת הבדיקות והיקפן ייקבעו על פי קריטריונים שווים וענייניים עבור כלל האוכלוסייה.
- חיזוק ושיפור שירותי המשטרה הניתנים למגזר הערבי, תוך הצבת קריטריונים ברורים להפחתת האלימות והשימוש בנשק בלתי חוקי ולעלייה במספר הפשעים המפוענחים, חיזוק הביטחון

שמאל זה מרצ

האישי של האזרחים והאזרחיות והקמת תחנות משטרה ביישובים ערביים. מאבק בגזענות

בשנים האחרונות היינו עדים לעליה תלולה בגילויי גזענות, שנאת זרים ואפליה. לא ניתן עוד לדבר על עשבים שוטים בשולי החברה, מדובר בהתבטאויות של שרים וחברי כנסת, קריאות לפעולות גזעניות המושמעות על-ידי רבנים, אשר הביאו לאלימות ולמעשי לינץ'. מרצ תמשיך לעמוד בראש המאבק נגד הגזענות בכנסת, בבתי המשפט וברחוב.

- מרצ תפעל לביטול החוקים הגזעניים שהתקבלו בשנים האחרונות, המכונים חוק הנכבה, חוק החרם וחוק ועדות הקבלה.
- מרצ תפעל נגד קבלת הצעות החוק הגזעניות, אשר הונחו על שולחן הכנסת בידי הממשלה וח"כים ממפלגות הימין דוגמת הצעת חוק הלאום, הצעת חוק להעדפת יוצאי צבא בתעסוקה, הצעת חוק להבחנה בין ערבים נוצרים למוסלמים ועוד, ותיאבק נגד הצעות חדשות, ברוח דומה, שוודאי יונחו על שולחן הכנסת הבאה.
- מרצ תפעל להפעלת החוק בדבר עבירות שנאה כלפי כל ציבור או אדם מטעמים של דת, גזע, מוצא, מין, נטייה מינית וזהות מגדרית.
- מרצ תפעל להרחבת הפעילות החינוכית נגד הגזענות בכל שכבות הציבור.
- כחלק מהמאבק בגזענות מרצ תפעל לקידום תוכנית מקיפה במערכת החינוך כולה שתעסוק בחינוך לחיים משותפים ושוויון אזרחי, כולל הכרה של הנרטיבים הלאומיים השונים, תוך כדי הדגשת עיקרון האזרחות השוויונית והחיים המשותפים. על התוכנית לכלול גם מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים על בסיס מתמשך.

תיקון האפליה

לאורך כל שנות המדינה הופלו אזרחי ישראל הערבים באופן עמוק ושיטתי בתחומים רבים. על המדינה לקחת אחריות על שנות האפליה ולתקן אותה. מרצ תפעל לתיקון האפליה, בין השאר בתחומים הבאים:

- גיבוש תוכנית לביטול הפערים הכלכליים-חברתיים בין האזרחים היהודים לבין האזרחים הערבים. התוכנית תכלול, בין היתר, הקמת אזורי תעשייה ביישובים הערביים, או הפיכת אזורי קיימים

שאל זה מרצ

למשותפים; חלוקה מחדש של נכסים מניבי ארנונה בין רשויות ערביות ויהודיות סמוכות, הצבת יעדים ברורים לקידום תעסוקת אקדמאים ערבים ולמיגור תופעת הפרישה המוקדמת של גברים ערבים משוק התעסוקה.

- זירוז אישור תכניות מתאר ביישובים ערבים והרחבתם על מנת לאפשר היתרי בנייה ופטרונות דיור, כולל הרחבת שטחי השיפוט של היישובים הערביים.
- הרחבה משמעותית של שיווק קרקעות מדינה בחכירה (בגבול 1967), לפיתוח ובנייה ביישובים הערביים, על-ידי הסרת החסמים הגורמים לאי-השוויון העמוק בהקצאת משאב הקרקע בין יהודים לערבים; לרבות ביטול האמנה בין מדינת ישראל וקק"ל, והכפפת התנהלות קק"ל ושיווק קרקעותיה בהתאם לעקרונות של שוויון אזרחי.
- גיבוש תוכנית לצמצום משמעותי של מספר האזרחים הערבים בישראל המתגוררים במקרקעין שאינם רשומים על שמם, שתכלול, בין היתר, את הסדרת רישום הזכויות בקרקע, הגברת מודעות הציבור להליך רישום המקרקעין ופישוט וקיצור של התהליך והפחתת עלויות הרישום.
- הוזלת מחיר הדיור על-ידי הכללת היישובים הערביים באשכולות 1-4 בתוכנית סיוע ממשלתית ייחודית, שתכלול הפחתת המיסוי על הקרקע והגדלת היצע הקרקע למגורים, סיוע בעלויות הפיתוח ובמשכנתאות ועידוד בניית דיור ציבורי לנזקקים, במיוחד ביישובים העירוניים.
- מציאת פתרון שלם וצודק לדירות שנבנו ללא היתר ואספקת תשתית תכנונית ראויה ופטרונות דיור חוקיים, שלו היו קיימים לא היתה מתפתחת בנייה ללא היתר בהיקף הנוכחי.
- הבטחת ייצוג של הרשויות המקומיות הערביות בוועדות במועצות התכנון המחוזיות והארציות.
- מתן ייצוג הולם לאנשי מקצוע ערבים בתפקידי מפתח במשרד השיכון, ברשות מקרקעי ישראל ובוועדות הבנייה והתכנון. שיתוף נציגי הציבור הערבי בהתוויית תוכנית מקיפה לפתרון מצוקת הדיור והקרקעות.
- חיזוק השלטון המקומי הערבי על-ידי הקצאת משאבים שוויוניים ומתן כלים ניהוליים לראשי הרשויות המקומיות. יש להימנע מפירוק רשויות והחלפתן בוועדות קרואות, וביישובים בהם פועלות ועדות קרואות לסיים את כהונתן ולהכריז על בחירות בכדי להבטיח דמוקרטיה מקומית והשתתפות התושבים בבחירת נציגיהם.
- ביטול ועדות התכנון המרחביות והקניית זכות לוועדות תכנון מקומיות ברשויות הערביות.
- שדרוג יישובים ערבים גדולים למעמד של עיר ודאגה לתכנון אורבני ואזורי בהתאם.
- הנגשת היישובים הערביים על ידי חיבורם במערכת כבישים ותחבורה סדירה, ביניהם ומהם ואליהם.

שמהלך זה מרצ

- הגברת המעורבות של אזרחים ערבים בייזום ובפיתוח השקעות עסקיות וכלכליות, והקמת אזורי תעשייה מיוחדים הסמוכים למרכזי האוכלוסייה על מנת לעודד הקמת חברות ומפעלים שיגבירו את התעסוקה ואת רמות ההכנסה והארנונה למועצות המקומיות הערביות.
- עידוד תיירות ליישובים הערביים.
- הכרה ביישובים הערבים הלא-מוכרים, והבטחת אספקת שירותים ליישובים אלה באופן שוויוני וצודק, הכרה והסדרה של שכונות בלתי מוכרות בערים המעורבות (דוגמת לוד ורמלה), הרחבת תחומי השיפוט של היישובים הערביים ומציאת פתרונות למצוקת הדיור, תוך ביטול חוקי ההפקעה וההליכים המפלים ערבים לרעה בסוגיות הקרקע והדיור. קרקעות שהופקעו ולא נוצלו יוחזרו לבעליהן.
- ביטול "חוק פראוור", מציאת הסדר מידי והוגן לבעיית היישובים הלא-מוכרים ולסוגיית קרקעות הבדואים, בשיתוף תושבי הכפרים בנגב, והקפאת צווי ההריסה של בתים ביישובים אלו עד למציאת פתרון מוסכם.
- החזרת עקורי איקרית ובירעם לכפריהם.
- העברת הווקף המוסלמי לידיים מוסלמיות.

שוויון לקבוצות מודרות ומוחלשות. שוויון למזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי ברה"מ לשעבר
במהלך תולדות המדינה סבלו קבוצות חברתיות מסוימות – מזרחים יוצאי מדינות ערב והאיסלאם, יוצאי אתיופיה ויוצאי ברה"מ לשעבר, מצורות שונות של הדרה וקיפוח, הן מצד המדינה, הן מצד רבדים שונים בחברה הישראלית. בידול גיאוגרפי, אי שוויון בנגישות למשאבים, אפליה בהקצאת משאבים, יישוב כפוי בפריפריה, הפנייה למסלולי חינוך וקריירה נבדלים, דיכוי תרבותי, וביטויים סמויים וגלויים של גזענות. חברה ראויה איננה יכולה לקבל המשך מצב זה, ועל המדינה לפעול לתקן את עוולות העבר וההווה. לשם כך מתחייב שינוי רדיקלי של מדיניות בכל התחומים:

- חלוקה צודקת של משאבים, כולל קרקע מדינה בדרך של חכירה למטרות דיור.
- השקעה נבדלת במערכת החינוך היסודית והתיכונית שמטרתה לשים קץ לקיומם של מסלולים מקבילים, שאחד מייעד את תלמידיו לאקדמיה, והשני לעיסוקים מיעוטי השכלה (low-skilled).
- הנגשת לימודי ההשכלה הגבוהה בכל הרמות, כך שספסלי האקדמיה ישקפו את הפסיפס הסוציו-אקונומי, האתני והתרבותי של החברה הישראלית.
- הליכי חקיקה שיבטיחו ייצוג שוויוני לכל התרבויות ולכל חלקי החברה הישראלית במרחב

שמאל זה מרצ

הציבורי, ובמיוחד בתקשורת. קידום השקעה שיוונית וחלוקת תקציבים הוגנת של מוסדות התרבות והאמנות הציבוריים בישראל, כך שייטנו ביטוי למגוון ולשוני של הקהילות והקבוצות השונות בישראל.

- צעדים של אפליה מתקנת שמטרתם איש שוויוני של משרות מדינה בכל הדרגות.
- שינוי תכניות הלימודים כך שייצגו בצורה שוויונית את ההיסטוריה והתרבות של כל הקבוצות בישראל.
- הקמת מרכזי מורשת מקומיים ואתניים שיאפשרו שימור והעברה של מורשות שונות בתוך היהדות, ותיעוד החוויות הקולקטיביות בתהליכי הקליטה והעלייה.
- הגברת מודעות לזכויות בקרב עולים, ובפרט זכויותיהם כעובדים.
- הקמת ועדה שתבחן חלוקה מחודשת של הקרקעות בישראל עבור קבוצות שנשלחו לכריפריה בתהליך קליטתם (בפרט אם הדבר נעשה בכפייה).
- מלחמה בגזענות כלפי קבוצות אלו ובפרט זו הממוסדת במערכת החינוך ובדרכים נוספות.

שוויון מגדרי

מרצ מחויבת למאבק להשגת שוויון מלא בין נשים לגברים. בכל הבעיות המרכזיות שעל סדר היום הלאומי נדרשת התייחסות להיבט המגדרי. מרצ תעמיד את חיזוק השוויון המגדרי בעדיפות עליונה, מתוך תפיסה של צדק חברתי וחשיבות הייצוג של מגוון קבוצות בחברה ואמונה כי השתתפותן המלאה של נשים בכל תחום ובכל זירה, ציבורית או פרטית, היא חיונית לקיומה של מדינה דמוקרטית מתוקנת וחופשית. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

הבטחת ייצוג:

- הבטחת ייצוג של נשים מכל חלקי החברה בישראל וממגוון אוכלוסיות בגופים ציבוריים ובמוקדי קבלת החלטות, לרבות בצוותי משא ומתן מדיניים.
- קידום חוק שמחייב ייצוג נשים ברשימת המועמדים לכנסת של כל המפלגות.
- מיגור כל צורה של הדרה או אפליית נשים באשר היא.
- קידום נשים ערביות ונשים ממגוון אוכלוסיות בכל התחומים: בהשכלה, בשוק העבודה,

שמאל זה מרצ

בהשתתפות בפעילות ציבורית ופוליטית.

- פרסום ויישום מלא של דו"ח שגב על "השילוב הראוי" של נשים בצה"ל ומניעת הדרת נשים בצבא.
- כיתוח ואימוץ תוכנית רחבת היקף להכללת נשים בנושאים הקשורים לשלום וביטחון, בהתאם להחלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם.

תעסוקה וכלכלה:

- העלאת שכר ב'מקצועות נשיים', מקצועות השירות: אחיות, סייעות, גננות, מורות, עובדות סוציאליות, עצירת הפרטה של מקצועות אלו והחזרת הפעלתם במסגרת ציבורית, באחריות המדינה.
- עידוד תעסוקת נשים ומתן הכשרות מקצועיות בדגש רב גילאי, כולל לנשים באמצע החיים, מכל קבוצות האוכלוסייה.
- שינוי השיעור שיורד מגמלה בשל הכנסה ועבודה, שינוי התכנים של "מהי הכנסה" בביטוח לאומי.
- הסרת מידת הפגיעה בנשים שמקבלות גמלה על מזונות בשל הכנסה מעבודה.
- הרחבת מערכת מעונות היום לגיל הרך, כולל במקומות עבודה, ויישום חוק יום לימודים ארוך על מנת לאפשר לשני בני הזוג לצאת לעבודה במשרה מלאה.
- מימון הוצאות לטיפול בילדים עד גיל 8 למשפחות עובדות.
- מרצ תפעל לקידום חופשת לידה לאבות, במקביל לזו של האם ולא במקום.
- מרצ מתנגדת להעלאת גיל הפרישה הרשמי, ובפרט להעלאת גיל הפרישה לנשים בלבד. העלאת גיל הפרישה תפגע בנשים אשר נפלטות משוק העבודה בגיל צעיר יותר מגברים, וכל דחייה נוספת בזכאותן לפנסיה דנה אותן לשנים נוספות של מחסור.

אלימות נגד נשים:

- המשך המאבק באלימות כלפי נשים בדרכים מגוונות כולל חינוך, חינוך מבוגרים ואמצעים מונעים.
- יש להגביר את המאבק נגד רצח נשים ולהכיר בהם כפשע שנאה על רקע מגדרי.
- יש לתקצב מרכזי סיוע, מקלטים לנשים מוכות וטיפול בגברים אלימים.

שאל זה מרצ

- דיור ציבורי לנשים שיצאו ממקלטים לנשים מוכות.
- המשך המאבק בתופעת הזנות, סחר בנשים, וניצול מיני של נשים, ותקצוב משמעותי למניעת צריכת זנות בקרב גברים.
- המשך קידום החקיקה להפללת לקוחות זנות.
- ביטול ההתיישנות על עבירות מין במשפחה.
- העברת חוק פיצוי ושיקום לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית.
- הקמת מרכזים לנפגעי תקיפה מינית בכל חדרי המיון בבתי-חולים ברחבי הארץ ותקצוב טיפולים פסיכולוגיים לנפגעות אלימות ותקיפה מינית.
- הקמת מחלקות לעבירות מין בבתי המשפט.
- שימוש בטוח במרחב הציבורי והשמשת המרחב הציבורי לנגיש לנשים כגון תאורה בכל שעות היממה, אבטחה של חניונים תת קרקעיים, ועוד.
- אכיפה של תקנות האוסרות הכנסת נשק הביתה לעובדים באבטחה ושירותי הבטחון.
- הכשרת צוותי חינוך, צוותים רפואיים, עובדים סוציאליים, פסיכולוגים ופסיכיאטריים לאיתור, זיהוי, טיפול ושיקום נפגעות אלימות.
- הכשרה מיוחדת לצוותים במערכת אכיפת החוק - משטרה, פרקליטות, ושופטים, לטיפול במקרים של נשים נפגעות אלימות.
- תוכנית הכשרה לצוותי הוראה וסדנאות לכל הגילאים מותאם גילאית בנושא שוויון מגדרי, מיניות בריאה, ומניעת אלימות מינית חובה.
- חקיקה שתבטיח את שלומן של נשים בעת הפגנות והגנה מפני אלימות מגדרית מצד גורמי משטרה.

שונות:

- הנגשת תחבורה ציבורית לנשים בכלל ולנשים ערביות בפרט.
- הנגשת השפה בטכסים רשמיים, בשלטים ובמודעות המוצבים במקומות ציבוריים כך שיהיו בלשון זכר ובלשון נקבה.
- קידום נשים בספורט ותקצוב הולם של ספורט נשים.
- הקמת גוף חיצוני במוסדות אקדמיים שיחקור תלונות על הטרדות מיניות במוסדות.

שאל זה מרצ

זכויות קהילות הלהטב"ק – לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים, ביסקסואלים וקווירים

מחויבותה של מרצ לקהילות הלהטב"ק היא איתנה, עקבית ורבת שנים. מרצ נאבקת להכרה בהומואים, לסביות, ביסקסואלים, טרנסג'נדרים וקווירים, כפרטים, כתאים משפחתיים וכקהילות, בהיותם אזרחים ואזרחיות שווים זכויות ומעמד.

מרצ מכירה בכך שנטייה מינית וזהות מינית, על מגוון צורותיהן וביטוייהן, הן חלק בלתי נפרד מזהותם של כל איש ואישה. אפליה בגין נטייה מינית או שונות מגדרית או ביטוייהן, מהווה פגיעה יסודית בזכות האדם לפרטיות ולחירות אישית.

מרצ מכירה בזכותו של כל אדם לקבוע בעצמו את זהותו/ה המגדרית ואת דרך הביטוי של זהות זו ללא קשר למינו הביולוגי.

מרצ מחויבת לזכות להורות ומשפחה של זוגות בני אותו המין ומקדמת את זכויות המשפחות הגאות כבר שנים רבות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- מיגור האלימות, ההסתה ופשעי השנאה על רקע נטייה מינית או זהות מגדר. קידום חקיקה שתכלול נטייה מינית וזהות מגדר בין העילות המאפשרות העמדה לדין על הסתה לגזענות.
- תיקון חוק הפרשנות: הוספת הגדרה של נטייה מינית וזהות מגדר לכל חוק העוסק באפליה.
- השוואת מעמד נפגעי פשעי שנאה למעמד נפגעי פעולות איבה מבחינת תמלוגים ותשלומים.
- קידום החינוך לסובלנות במערכת החינוך והכנסת תכנים להטב"קיים לתכנית הלימודים. יש לעדכן את אמצעי ההסברה והחינוך לרבות בתכניות החינוך המיני, כדי לפתוח ערוצי תקשורת אל הנוער המתלבט מחד, ולעודד קבלת האחר והשונה בקרב כלל התלמידים מאידך.
- עדכון המערכת הביורוקרטית כך בכל טופס בו מצופה מהילד למלא את שם הוריו, תינתן האפשרות לסמן את מגוון ההורות הגאה.
- עדכון התכנים החינוכיים כך שיכילו דוגמאות לתאי המשפחה החדשים.
- מאבק נגד כל נסיון של רשות מקומית להפלות לרעה, עניינית ותקציבית, את קהילות הלהטב"ק או להצר את צעדיהן, בקידום תרבותן וזהותן, כולל קיום מצעדי גאווה בערי ישראל ובהן עיר הבירה, ירושלים.
- הפסקת המדיניות המפלה של מגן דוד אדום כנגד הומואים וטרנסג'נדרים בעניין תרומות דם, ושינוי מדיניות זו כך שיתאפשר למי שמקפיד לקיים מין מוגן לממש את זכותו לתרום דם.
- הקצאת משאבים להרחבת התמיכה והסיוע לטרנסג'נדרים בהתמודדותם עם תהליכי שינוי

שמאל זה מרצ

- מגדרי, לרבות מימון טיפולים שאינם במסגרת ניתוחים מלאים לשינוי מין.
- הקצאת משאבים למסגרות תמיכה נפשית וחברתית לטרנסג'נדרים,
- הכשרת אנשי מקצוע בכל תחום בסוגיות מגדר וזהות באמצעות חקיקה ובמסגרת המדיניות הממשלתית.
- קידום חקיקה שתאסור אפליה על רקע זהות מגדר וביטויה, במטרה להגן על טרנסג'נדרים, ובמיוחד על מי שחיים בזהות המגדר אליה הם חשים שייכים, אך טרם שינו את רישום מינם במסמכיהם ועל כן חשופים לפגיעה ולקיפוח. יש לשנות את מדיניות משרד הפנים ברישום המין, הפוגעת בטרנסג'נדרים רבים, כך שיתאפשר שינוי סעיף המין במסמכיו של אדם החי בזהות מגדר התואמת את רגשותיו, ללא קשר אם עבר ניתוח, אם לאו.
- תקצוב מוסדות וגופים אשר מציעים פתרונות דיור לנוער שנזרק מהבית כתוצאה מזהותו המגדרית, ובפרט לנוער בעל זהות טרנסג'נדרית אשר אינו יכול לקבל מענה במסגרות קיימות.
- הכרה של המדינה בזוגיות של בני אותו המין בכל תחומי החיים והחלת כל הזכויות הנתונות לזוגות הטרנססקסואליים.
- כינון נישואים אזרחיים בישראל ובכללם נישואים של בני זוג מאותו המין.
- הכרה בזוגיות של בני זוג מאותו המין בכל חוק העוסק במיסוד זוגיות.
- מרצ תתנגד לכל הצעת חוק שיש בה פגיעה במעמד של בני זוג מאותו מין.
- הכללת בני זוג מאותו מין בסמכותו של בית המשפט למשפחה.
- הכרה חוקית מלאה בזכותם של לסביות והומואים להקים תא משפחתי, וקידום חקיקה שתאפשר אימוץ ילדים מישראל ומחו"ל, הן על-ידי בני זוג מאותו המין, והן על-ידי יחידים.
- קידום הצעת חוק להסדר פונדקאות שיאזן בין רצונם וזכותם הבסיסית להורות של זוגות הומואים לבין זכותן של נשים על גופן ושמירה על אוכלוסיות נשים מוחלשות מפני הניצול שהרחבת מוסד הפונדקאות עלולה ליצור.
- קידום חקיקה המתבססת על הנחיית היועמ"ש, שתכיר בהורים הלא ביולוגיים כהורים בצו הצהרתי בלבד וללא צורך באימוץ.
- תמיכה כספית של המדינה בהסדרי האימוץ והפונדקאות, כך שהזכות להורות לא תהיה פתוחה לעשירים בלבד.
- הסדרת נתיב ייעודי בקופות החולים ובמערכת הבריאות הציבורית עבור נשים חד מיניות המבקשות להרות, נפרד מנתיב טיפולי הפוריות לנשים המתקשות להרות.

שמאל זה מרצ

זכויות אזרחים ותיקים

מעמדם של האזרחים הוותיקים נשחק בשנים האחרונות באופן מדאיג. האזרחים הוותיקים הם בעלי זכויות וביכולתם לתרום תרומה משמעותית לחברה. מרצ רואה חשיבות ייחודית בהבטחת זכותם של האזרחים הוותיקים לקיום בכבוד ובהבטחת מעמדם וחוסנם הכלכלי, על מנת שיוכלו לתפקד באופן מקסימלי בקהילה בה הם חיים ולמצות את שנות הגמלאות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העלאת קצבאות הזקנה האוניברסאליות והצמדתן לשכר המינימום, תוך הטלת מיסוי מלא על הקצבה.
- בהעדר רפורמה במנגנון המיסוי – יובטח כי השלמת הכנסתם של קשיש או קשישה, שאין להם הכנסה אחרת, תביא להכנסה בגובה שכר המינימום ליחיד.
- הבטחת פנסיה לכל עובד ועובדת.
- הרחבת רכיבי השכר הרלבנטיים לצורך חישוב הפנסיה, על מנת למנוע ירידה דרסטית ברמת החיים עם הפרישה לגמלאות.
- חקיקת חוק פנסיה ממלכתי.
- הצמדת הגמלאות הפנסיוניות לשכר הממוצע במשק למניעת שחיקתן לאורך זמן.
- הטמעת חשיבה מגדרית בחוקי פנסיה על-ידי חקיקה שתכלול הורדת דמי ניהול, ביטחון לחיסכון, החזרת הכסף לקופות ציבוריות. כמו כן, הנגשת תכנים פנסיוניים לאוכלוסיות רחבות.
- ביטול דמי הניהול בקרנות הפנסיה הוותיקות, המהווים מס נוסף ולא מוצדק על הגמלאים.
- יש למצוא פתרון מידי לבעיות של עולים גמלאים שהגיעו ארצה מבוגרים ועד שהגיעו לגיל הפרישה לגמלאות לא הספיקו לצבור ותק מינימאלי של שנות עבודה שיאפשרו קצבת גמלאות נאותה. לשם כך יש:
  - להגדיל את קצבת הגמלאות שמקבלים עם הגעה לגיל הגמלאות עד ל 25% משכר הממוצע במשק.
  - להפוך את המדינה לערב רב של תכניות חסכון פנסיוני.
  - לחזור לתכנית הצבירה המואצת עבור עולים שהגיעו לארץ בגיל מבוגר (3.5% מהשכר בשנה).
  - להחשיב באופן יחסי את ותק העבודה בארצות המוצא לשם קבלת קצבת הזקנה.

שאל זה מרצ

- להעניק לאלה שצברו קצבה יחסית נמוכה (2000 – 2500 ש"ח בחודש) הטבות, הדומות לאזרחים שמקבלים תוספת סוציאלית למשכורת.
- נסיעה בתחבורה ציבורית חינם לאזרחים ותיקים.
- ביטול האפליה בקבלת שירותי בריאות מטעמי גיל.
- מתן אפשרות ללקיחת "משכנתא הפוכה" בערבות מדינה, שתאפשר לאזרחים ותיקים להמשיך לחיות בבתיהם ולקבל סכום חודשי קבוע שיסייע בחיי היום-יום.
- חקיקת חוק פיקוח על עסקאות דיור מוגן, שימנע ניצול של אזרחים ותיקים ויחיל על החברות העוסקות בכך חובת דיווח למבקר המדינה.
- עידוד הקמת בתי דיור מוגן באמצעות הקצאת קרקע ייעודית, העדפת התקשרות עם התארגנויות עצמאיות בבעלות קשישים לבניית דיור מוגן והטלת חובה על קבלנים להקצות 25% מן הדירות בבתי דיור מוגן במחיר ההולם קריטריונים של דיור בר-השגה.
- הגדלת שעות הטיפול הסייעודי המגיעות לאדם בביתו והרחבת הזכאות לטיפול כזה, כך שגם בעלי מוגבלות יוכלו להמשיך לחיות בתוך הקהילה.
- אינטגרציה ותאום במערך השרותים לאוכלוסייה הקשישה, הן ברמת המדיניות, הן ברמת הספקת השרות בקהילה. רצף שרותים שיאפשר התאמת השרות לפרט ומעבר נוח בין השרותים.
- הבטחת רמת שרותים אחידה בכל הארץ, תוך הקפדה על שוויון בנגישות ובאיכות השרותים, עם דגש על הפריפריה הגיאוגרפית ועל אוכלוסיות מודרות ומוחלשות: ערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה, יוצאי ברה"מ לשעבר.
- פיתוח בכל רחבי הארץ תוכניות של ערים בריאות וידידותיות לגיל הזהב. הנגשת השטחים הציבוריים המרחב העירוני כך שכל אדם ירגיש בהם בטוח..
- פיתוח דרכים שיאפשרו לנשות ואנשי גיל הזהב מעורבות פעילה בייצוב חייהם.
- העמקת דרכי האיתור, החשיפה הדווח והטיפול על הסובלים מהתעמרות והזנחה.
- יישום התוכנית הלאומית להתמודדות עם תופעת האלצהיימר.

שמאל זה מרצ

זכויות ניצולי שואה

ניצולי שואה רבים חיים בישראל בתת תנאים. האנשים הללו, ששרדו את הגיהנום, מתמודדים בזקנתם עם מחסור ועוני. זוהי חרפה שמעידה יותר מכל על מצבנו כחברה. מרצ תפעל לחקיקת חוק זכויות ניצולי השואה, אשר יבטיח זכויות לכל ניצול, אשר שהה על אדמת גרמניה או מי משותפיה, או על שטחי ברה"מ שנכבשו על ידי הנאצים, בתקופת מלחמת העולם השנייה.

זכויות אנשים עם מוגבלות

זכותם של אנשים עם מוגבלות להשתלב באופן מלא בחיי החברה, ואין להסתפק בצעדים שמטרתם להיטיב עמם או להקל עליהם בבידודם.

יישום חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, אשר נחקק ביוזמת מרצ, מהווה צעד ראשון וחשוב בדרך למתן זכויות יסוד לאנשים עם מוגבלות. הפעילות הענפה בכנסת ה-18 בנושא מימוש הזכות לנגישות, שיפירה את מצבם של אנשים עם מוגבלות, אולם הדרך ליצירת שוויון וזכויות מלאות עדין ארוכה. מרצ מחויבת להמשך המאבק, ולהקצאת כל המשאבים הדרושים ליישום מלא של החוק.

- במסגרת הזכויות החברתיות, תפעל מרצ להתאמת חוקי מדינת ישראל להוראותיהן של האמנות הבינ"ל עליהן חתמה ואותן אישררה:
- מרצ תפעל לקידום זכויותיהם של ילדים ואנשים עם מוגבלויות ובני משפחותיהם, באופן שיהלום את האמנה הבינ"ל לזכויות אנשים עם מוגבלויות.
- בין היתר, תפעל מרצ למניעת חקיקה סקטוריאלית ומפלה; לחקיקת הפרקים הנותרים בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות;; לתיקונם של חוקים מיושנים שאינם עומדים בהלימה עם האמנה הבינ"ל ועם חוק שוויון זכויות.
- מרצ תפעל להחלת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות על כלל משרדי הממשלה והרשויות השלטוניות, ובכלל זה משרד החינוך ומשרד הביטחון.
- המשפחות של אנשים עם צרכים מיוחדים עומדות בפני אתגרים נפשיים, כספיים וטכניים מיוחדים. מרצ תפעל לחקיקת חוק זכויות משפחות של אנשים עם צרכים מיוחדים במהירות האפשרית.
- מרצ תפעל לקידום להנגשת מערכת החינוך לכלל הילדים ותקדם חקיקת זכויות לילדים עם צרכים מיוחדים בחינוך באופן שיקדם את הכלתם המכובדת בקהילת הילדים בישראל.

שמאל זה מרצ

- חקיקת חוק שיקום לאנשים עם מוגבלות והקמת רשות שיקום לאומית.
- הבטחת אכיפה אפקטיבית של החוק כך שתימנע כל אפליה בתעסוקה ותובטח נגישות במקומות ציבוריים ובתחבורה הציבורית לבעלי מוגבלויות.
- העלאת קצבת הנכות לגובה שכר המינימום.
- העלאת קצבאות השירותים המיוחדים לגובה שיאפשר העסקה הוגנת של עובד סיעוד.
- חקיקת פרק בנושא דיור בקהילה, סיוע אישי וחינוך, בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
- מרצ תפעל לצמצום עד למינימום של הוסטלים מרובי דיירים ותתמוך במעבר לדיור נתמך בקהילה, על מגוון אפשרויותיו השונות, בהתאם לצרכי האדם הזכאי לסיוע ותמיכה
- שילוב ילדים עם מוגבלות בחינוך הרגיל, בהתאם לרצון הוריהם, ותקצוב סל שילוב השייך לילד (ולא למסגרת אליה הוא משתייך), באופן דיפרנציאלי לפי רמת תפקוד.
- הקצאת משאבים להשוואת רמת השירותים לאנשים עם מוגבלות בחברה הערבית.
- יישום הרפורמה בבריאות הנפש כך שיובטח טיפול זמין והולם בתוך הקהילה.
- הוצאת הועדות הרפואיות מידי הביטוח הלאומי בהתאם להמלצות ועדת גולדברג והחלת רפורמה במבנה הוועדות כך שתובטח זכותו של הנכה ליחס הולם ולנציגות מטעמו בוועדה.
- השוואת הזכויות בתחום הבריאות בין נכי צה"ל, נכי תאונות עבודה ונכים בכלל.
- קידום הנגישות של ההשכלה הגבוהה לאנשים עם מוגבלויות באמצעות השקעה ממשלתית בהתאמות פיזיות וחושיות של כל מוסדות הלימוד האקדמיים, קידום תכניות לעידוד לימודים אקדמיים של אנשים עם מוגבלויות והגדלת התגמולים שניתנים למעסיקים של עובדים עם מוגבלות.
- החלת חוק עידוד השקעות הון על מפעלים שלמעלה ממחצית מעובדיהם הם אנשים עם מוגבלות, וקביעת הטבות במיסוי למעסיקים המעסיקים מעל 10% אנשים עם מוגבלות.
- צמצום משמעותי של העסקת עובדים בדרך של "מפעלים מוגנים" והעברת ה"מפעלים המוגנים" למסלול של קביעת שכר מינימום מותאם.

שמתאל זה מרצ

2. צדק חברתי

חברה וכלכלה:

מרצ מאמינה, כי חובת המדינה לפעול לטובת כל תושביה על בסיס של שוויון מהותי. ממשלות ישראל האחרונות פעלו במודע ובמתכוון באופן שחיזק את בעלי ההון, הרחיב את העוני וריסק את מעמד הביניים והשכבות המוחלשות. ישראל הפכה למדינה בה הפער בין עשירים לעניים הוא מהגדולים בעולם המערבי.

הממשלה בראשותו של בנימין נתניהו קבעה סדר עדיפויות מעוות, ניפחה את תקציב הביטחון במקום לחשוב כיצד ניתן לקצצו והעניקה הטבות ותקצוב מיוחד למתנחלים.

מרבית הצעירים הישראלים נעדרים בטחון כלכלי ומעמד הביניים הולך ונחלש. הנפגעים העיקריים מהמדיניות החברתית-כלכלית הדורסנית של ממשלת ישראל הן אוכלוסיות מוחלשות, פלסטינאים אזרחי ישראל, חרדים, מזרחים, יוצאי אתיופי, יוצאי ברה"מ לשעבר ותושבי הפריפריה. מדינות זו פוגעת באופן מיוחד בנשים, אשר חלקן בקרב ציבור העניים גדול יותר, שיעורן בקרב המועסקים באמצעות קבלני שירותים רב יותר והן נזקקות יותר לשירותים חברתיים.

המצב החברתי-כלכלי נמדד לא רק בנתונים יבשים, אלא גם בתחושת האזרחים והאזרחיות. המיאוס מהמדיניות החברתית-כלכלית המעוותת והרצון בשינוי מהותי בסדרי העדיפויות של ממשלת ישראל, מצא ביטוי בקיץ 2011 ביציאת המונים אל הרחובות למחאה.

מרצ מציעה מדיניות כלכלית הוגנת, צודקת ונקיה שמאמינה במדינת רווחה ובמגזר ציבורי חזק, בצמצום האי-שוויון, וברגולציה ופיקוח שימנעו ניצול של עובדים ושל כספי ציבור.

מרצ מאמינה שלא ניתן לנתק את הכלכלי מהמדיני והאזרחי. ולכן, היא גורסת שהסדר מדיני ארוך טווח חיוני לרווחה אמתית של אזרחי ישראל, לצמיחה בת-קיימא ולמיצוי הפוטנציאל הכלכלי המלא של ישראל. צמצום תקציב הביטחון והפסקת ההשקעות בהתנחלויות הם חלק בלתי נפרד מהמדיניות החברתית-כלכלית הנדרשת לישראל.

הכלכלה הישראלית זקוקה לשידוד מערכות מלא:

1. כינון מחודש של מדינת רווחה רחבה ועדכנית, המספקת שירותים חברתיים לכל בתחומי החינוך, הבריאות, הדיור, השירותים הסוציאליים והתעסוקה, תוך החזרת האחריות של המדינה על שירותים הניתנים לתושבים.

2. שינוי מדיניות המיסים, באופן שיפחית את אי השוויון במשק.

שמאל זה מרצ

3. מהפיכה בשוק העבודה שמטרתה הבטחת שכר הוגן, בטחון תעסוקתי, סיוע והכשרה מקצועית למובטלים. שינוי סדר העדיפויות - הפסקת ההשקעה הבלתי פרופורציונאלית בהתנחלויות ובתקציב הביטחון, והתניית כל התקציבים לחינוך החרדי בלימודי ליבה.

מדיניות מקרו-כלכלית

יצירת חברה צודקת ושוויונית יותר מצריכה מדיניות כלכלית וחברתית שונה בתכלית ממדיניותה של ממשלת נתניהו.

- מדיניות מקרו-כלכלית אשר תאמץ, בנוסף ליעדי הצמיחה והאינפלציה, הצבת יעדים כמותיים לצמצום הפערים ולמיגור העוני (ירידה שנתית במדד ג'ני, ירידה שנתית בשיעור העוני וצמצום עומק העוני), תוך הרחבה משמעותית של ההשקעה הישירה בחינוך, בריאות, רווחה ודיוור והעדפה מתקנת כלפי המגזרים המוחלשים - ערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי בריה"מ לשעבר - ותושבי הפריפריה.
- ביטול "כלל ההוצאה", הגורם לפגיעה בשירותים הממשלתיים ולהגדלת אי-השוויון, ואשר הביא את ישראל למצב שבה ההוצאה הממשלתית האזרחית היא מהנמוכות במדינות OECD.
- כלל ההוצאה יוחלף בכלל שיעלה את ההוצאה הממשלתית בעשרים מיליארד שקלים על פני שלוש השנים הבאות, תוך קביעת יעד חוב-תוצר ארוך טווח של 60%. הגדלת ההוצאה תמומן ברובה על ידי העלאת המס מבעלי ההכנסות הגבוהות.

רפורמה במערכת המס

בשנים האחרונות, הוצאות הממשלה הצטמצמו באופן עקבי, ומימון השירותים החברתיים על-ידי הממשלה נשחק. הצמצום בשירותים וברווחה נועד לאפשר לממשלה להפחית מסים ישירים לבעלי ההכנסות הגבוהות ולהקטין משמעותית את מס החברות. כדי להשיב לאזרחי ישראל רמה נאותה של שירותים, יש לבצע רפורמה במערכת המס, שעיקרה הגדלה משמעותית של המיסוי הישיר והקטנת המיסוי העקיף.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת מדרגת מס נוספת, בגובה 55%, למשתכרים מעל 60 אלף ש"ח בחודש (720,000 ש"ח בשנה).

שמהל זה מרצ

- יצירת פרוגרסיביות בשיעורי המס על ההון, כך שהכנסה הונית של עובד שצובר זכויות בקופת גמל תמוסה בשיעור נמוך, ואילו הכנסה הונית של מי שעסקו ביצירת רווחי הון, תמוסה בשיעור גבוה, השווה לשיעורי המס על עבודה.
- הנהגת מס על פעילויות פיננסיות, כפי שמתכוון לאמץ האיחוד האירופי.
- פטור ממע"מ על מוצרי מזון בסיסיים, תרופות ושירותים רפואיים.
- קביעת מס ירושה פרוגרסיבי, בשיעורים של בין 10% ל-30% על ירושות בגודל של מעל 5 מיליון ₪.
- העלאת מס החברות לשיעור של 30% לחברות שהכנסותיהן החייבות מס גדולות מ-1.2 מיליון שקל בשנה והפחתה ל-20% במקרים שההכנסות נמוכות מ-1.2 מיליון.
- קידום רפורמה מקיפה בחוק עידוד השקעות הון, במטרה לעודד השקעה בפריכריה. החוק במתכונתו הנוכחית מיטיב בעיקר עם החברות העשירות ביותר במשק.
- גביית מס מלא על "הרווחים הכלואים".
- שינוי הגדרות התשלומים, כך שאדם הזכאי לקצבה בהתאם למצבו ולתפקודו, לא יידרש למבחן הכנסות, אך ישלם מס בהתאם לכלל הכנסותיו, לרבות הקצבאות, הפטורות היום מתשלום.

תמריצים סביבתיים ומיסוי ירוק

- ישראל התחייבה להגביר את השימוש באנרגיות מתחדשות, אך קצב ההתקדמות הוא איטי מאוד. יש לייצר תמריצים כלכליים ברורים להתנהגות סביבתית יעילה:
- יצירת מערכת מיסוי ומנגנונים שיתמרצו כלכלית חברות ומפעלים שיצמצמו את פליטות הפחמן וישתמשו באנרגיות מתחדשות, בדומה לתוכנית שאושרה באוסטרליה.
  - צמצום ההקלות לליסינג – לא ניתן יהיה להכיר בדלק ששולם לעובד כהוצאות תאגיד ללא הגבלה על סך הקילומטרים שנוסע העובד.

שמאל זה מרצ

מאבק בהפרטה והחזרת האחריות למדינה

תהליכי ההפרטה הגורפים שעברו על המשק הישראלי בעשורים האחרונים לא הביאו לשיפור התחרות או ליעילות כלכלית, אלא לריכוז ההון בידיים בודדות, למערכת קשרי הון-שלטון המאיימת על הדמוקרטיה הישראלית, לפגיעה באיכות ובכמות של השירותים החברתיים, ולפגיעה בזכויות העובדים. תהליכי ההפרטה אף מתבצעים לרוב ללא הצגת רציונאל ברור לתהליך הפרטה ובהיעדר דיון ציבורי מהותי בעניינם. יש לפעול לעצירת תהליכי ההפרטה ולשינוי המגמה הקיימת:

- עצירה מיידית של תהליכי הפרטה ומיקור החוץ בשירותים החברתיים, בשירותי החינוך והבריאות. במקביל יש לפעול להחזרת האחריות על שירותים אלו למדינה ולהתוות תכנית ארוכת טווח להלאמתם.
- עצירת הפרטת שירותי הפיקוח על השירותים המופרטים: מערך הפיקוח, אשר אף הוא עובר הפרטה, יוחזר באופן מלא, בתוך שנה אחת, לאחריות המדינה ועובדיה.
- ביטול ועצירת הפרטת אוצרות ומשאבי הטבע בישראל ועצירת ההפרטה של מונופולים טבעיים, כולל בחינה מחודשת של הפרטת מפעלי ים המלח ומצבורי הגז.

מאבק בריכוזיות במשק

המשק הישראלי מאופיין בריכוזיות גבוהה, המתבטאת בשליטה של מספר מצומצם של קבוצות עסקיות על חלק עצום מהפעילות הכלכלית. המבנה הריכוזי מאפשר למעטים לצבור הון וכוח על חשבון הרבים, ומעמיק את הפערים הכלכליים. בנוסף, ריכוז ההון בידי מספר מצומצם של בעלי שליטה מביא לעליות מחירים מופרזות ולהכבדת הנטל על השכבות המוחלשות ועל מעמד הביניים. ריכוזיות השליטה במשק החריפה בשנים האחרונות בשל התרחבות ההפרטה וצמצום המעורבות הממשלתית בשוק ההון והפנסיה.

היעדר רגולציה על שוק ההון והשתלטות טייקונים על בתי השקעות וקרנות פנסיה מסכנים את החסכונות ארוכי הטווח של הציבור בישראל, פוגעים בתשואות וביציבות, ובסופו של דבר גם בצמיחה. מרצ תומכת בחיזוק מנגנוני הרגולציה ושינוי מבנה הבעלות על קרנות הפנסיה וקופות הגמל בישראל במטרה להפוך אותם לגופים בבעלות העמיתים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- פירוק פירמידות השליטה על-ידי הגבלת המבנה הפירמידלי לגובה של שתי "קומות" בלבד,

שאל זה מרצ

- ואיסור גורף על אחזקות צולבות בנכסים פיננסיים וריאליים.
- הפעלת מגבלות רגולטוריות על אחזקה במספר ענפים, לרבות תחום התקשורת, ופירוק קבוצות רב ענפיות משיקולי תחרות.
- פיקוח בית המשפט על הסדרי חוב, לפי מתווה חוק "התספורות" אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- מאבק בתופעת תכנוני המס האגרסיביים, שמאפשרים לחברות גדולות להתחמק מתשלום מסים.
- חיוב מונופולים פרטיים וקבוצות ריכוזיות בפרסום דו"חות כספיים, בדומה לחובה החלה כיום על חברות ציבוריות.
- הגברת השקיפות והאחריות בהתנהלות הגופים המוסדיים המנהלים את חסכונות הפנסיה של הציבור.
- כיתוח מודל של בעלות קואופרטיבית על קרנות הפנסיה ומכשירי החיסכון לטווח ארוך.

עבודה, תעסוקה הוגנת ומאבק באבטלה

נכון להיום, שוק העבודה בישראל מייצר עובדים עניים ומרחיב פערים. שיעור העסקת עובדי הקבלן בישראל הוא הגבוה ביותר בעולם המערבי ושיטות העסקה פוגעניות שונות מומצאות חדשות לבקרים על-ידי משרד האוצר והשוק הפרטי. העובדים השכירים הוחלפו על-ידי עובדי חברות כוח אדם, שהוחלפו על-ידי עובדי קבלני השירותים והפרי-לאנסרים – העצמאים בעל כורחם. עובדים מכל התחומים חיים בחוסר ביטחון תעסוקתי, ואינם יודעים מה יהיה שכרם, או אם תימצא עבורם עבודה נוספת בסוף החודש או הסמסטר. נשים נפגעות במיוחד מהתרחבות ההעסקה הפוגענית, משום שהן הרוב מבין המועסקים בשיטות נצלניות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפסקת ההעסקה הקבלנית בשירות המדינה: לא יחודשו הסכמי התקשרות להעסקה קבלנית ולא יוצאו מכרזים חדשים, כך שתוך 3 שנים לא יהיו עוד מועסקים על בסיס מכרזים קבלניים בשירות המדינה.
- בחינה מחודשת של כל ההסדרים של המדינה להתקשרות על בסיס זמני – פרי-לאנס, הנמשכים מעל 6 חודשים. כל התקשרות שנדרשת במהותה לפרק זמן של 6 חודשים או יותר, בהיקף

שמאל זה מרצ

העסקה של 20 שעות בשבוע או יותר, תוכל להיות מומרת בהעסקה ישירה, בהתאם להחלטת נותן השירות.

- חקיקת חוק הקובע זכויות סוציאליות מוגדלות למועסקים לפי שעה.
- במכרזים למתן שירותים של כל רשות או חברה ממשלתית, תינתן העדפה של 15% להתקשרות עם תאגידיים בבעלות עובדים. העדפה תינתן גם להתקשרות עם עסקים קטנים ובינוניים ועם עסקים אשר ליבת פעולתם בפריפריה.
- הבטחת האפשרות לעובדים לרכוש השכלה במהלך כל שנות העבודה.
- שכר הגבוה מפי 15 השכר הנמוך ביותר בחברה, לא יוכר כהוצאה לצרכי מס.
- הרחבת תחומי האחריות של אגף הפיקוח במשרד התמ"ת והפיכתו לגוף אפקטיבי, בעל תקציבים משמעותיים וכוח אדם מספק, אשר יוכל להבטיח כי כל עובד בישראל מקבל את המגיע לו בעבור עבודתו.
- אכיפה אפקטיבית של החוק למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה והרחבת סמכויות הנציב/ה למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה. הכרה בהטרדה מינית במקומות עבודה כתאונת עבודה.
- העלאת השכר במקצועות השירות, הנשיים ברובם: אחיות, סייעות, גננות, מורות ועובדות סוציאליות.
- הגמשת שבוע העבודה כך שיאפשר כניסתם של בעלי אחריות משפחתית לתפקידים משמעותיים
- הכרה בנזקי לחץ בעבודה כמחלת עבודה
- הפעלת תכנית לאומית לאיזון בין בית לעבודה, שתעודד עסקים פרטיים למנוע מעובדיהם שחיקה מוגברת.

התאגדויות עובדים

- חיזוק משמעותי של ארגוני העובדים: הבטחת הזכות להתאגדות והטלת סנקציות קשות על מעסיקים אשר פוגעים בזכותם של העובדים להתארגן.
- הבטחת זכויותיהם של העובדים לייצוג ישיר ולדמוקרטיה במנגנוני קבלת החלטות. עובדים מעורבים, הם עובדים העומדים טוב יותר על זכויותיהם.
- עידוד הקמת קואופרטיבים - התארגנויות כלכליות של עובדים.
- הכרה חוקית בזכות לשביתות סולידריות ולשביתות שעניינן מדיניות כלכלית-חברתית

שמאל זה מרצ

מאבק באבטלה

העבודה היא מרכיב חיוני בחייו של אדם, המספקת עיסוק, פרנסה ואמצעי למימוש עצמי ולקיום בכבוד. מובטלים בישראל נתפסים מזה שנים, על-ידי הממסד, כמי שאינם רוצים לעבוד, ודמי האבטלה מוצגים כנטל אותו הם משיתים על המדינה.

דמי האבטלה הם זכות, למענה מכריש העובד ממשכורתו במשך שנים והם גם אינטרס כלכלי של המשק כולו, אשר מטרתו לתת לעובד אפשרות למצוא עבודה ההולמת את יכולתו האישית והשכלתו, ממצה את כושר השתכרותו ומגדילה את הפריון והצמיחה. לכן, הצמצום בדמי האבטלה וחיובם של מובטלים לקבל כל משרה, תוך פגיעה מתמשכת בשירות התעסוקה ובשירותים המקצועיים אותם הוא אמור לספק, פוגעים בעובדים ובכלכלה הישראלית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יצירת מקומות עבודה בדרך של השקעה ציבורית בבניית תשתיות, ובפרט בפריפריה.
- הקמת תעסוקה והתאמת חוק עידוד השקעות הון על מנת לייצר תעסוקה מלאה בפריפריה, שהיא בבחינת מבוא ותנאי לשיפור תנאי עובדים (איגוד וכל דבר אחר).
- פישוט הביורוקרטיה לעסקים קטנים ובינוניים בכלל, ובפרט בפריפריה. הטבות מס לעסקים מקומיים
- הכחתה מתמדת של מספר הבלתי מועסקים תוך שאיפה לתעסוקה מלאה.
- שיפור מערכת ההשמה הציבורית והמערך הציבורי להכשרות ורענונים מקצועיים.
- החזרת החובה למצוא למובטלים עבודה המתאימה לכישוריהם.
- השבת הזכאות לדמי אבטלה מלאים במהלך תקופת ההכשרה המקצועית.
- קיצור תקופת ההכשרה המזכה בדמי אבטלה ל- 10 חודשים, או 24 חודשים במהלך שלוש השנים האחרונות.
- ביטול מגבלת הזכאות לדמי אבטלה לפעמיים בארבע שנים, וביטול ההפחתה במספר ימי הזכאות ובגובה דמי האבטלה.
- קביעת זכאות לדמי אבטלה לעובדים עצמאיים מובטלים.
- פיתוח כישורי מובטלים, ומתן הכשרה מקצועית והכשרה לחיפוש והשתלבות בעבודה.
- הקמת מעונות יום שיאפשרו יציאת הורים לילדים קטנים לעבודה.

שמתאל זה מרצ

- יצירת פתרונות תחבורה להגעה למקומות העבודה וההכשרה.
- הענקת תמריצים למשתלבים בעבודה וביטול הענשת אלה שאינם מצליחים להשתלב.
- התאמת פתרונות ייחודיים לכל אדם, תוך התחשבות ברקע התרבותי ממנו בא ובמצבו המשפחתי.
- ביטול הפעלת תוכניות להשמה בידי חברות למטרות רווח.
- בנייה מחדש של האגף להכשרה מקצועית בשילוב עם האקדמיה כדי לייצר הכשרה מותאמת לשוק העבודה שאינה תלויה במערך דמי האבטלה.
- ניתוק הקשר בין תעסוקה לכרנסה עבור מגזרי אוכלוסייה מוחלשים על ידי הגדלת הבטחת הכנסה והנגשתה בשפות ובקיצור תהליכים. באופן מדורג על חשבון קצבאות הילדים שקוצצו
- עידוד תעסוקת נשים ומתן הכשרות מקצועיות בדגש רב גילאי, כולל לנשים באמצע החיים, מכל קבוצות האוכלוסייה.

מדיניות רווחה

המדינה היא האחראית לרווחת התושבים ולקיומם בכבוד. מרצ תקדם חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות שיכלול את הזכות לבריאות, לחינוך, לדיוור, לתעסוקה, לקיום בכבוד, להתאגדות ולשביתה. שירותי הרווחה סבלו מההפרטה החמורה ביותר, ורובם הגדול עבר לבעלות ולניהול פרטיים. גם במערכת החינוך תופסת ההפרטה מקום של כבוד: שירותי חינוך ניתנים באמצעות עמותות וגופים עסקיים, מורים מועסקים כעובדי קבלן והנטל הכלכלי המוטל על כתפי ההורים הולך וגדל. ההפרטה צמצמה את מומחיות המדינה בתחומי הרווחה והחינוך, וכך גם יכולתה לפקח באופן יעיל על השירותים הניתנים.

מרצ תפעל לקידום תוכנית הצברה, שתשיב למדינה את האחריות על השירותים החברתיים. תוכנית ההצברה תכלול, בין היתר:

- העסקה ישירה על-ידי משרד הרווחה: משרד הרווחה יחזור להיות מעסיק, ובתוך חמש שנים יוחזרו רוב שירותי הרווחה לבעלות המדינה ולהעסקה ישירה על-ידי המדינה. לא כל השירותים חייבים להינתן אך ורק ישירות מהמדינה, אולם תבוטל לחלוטין העסקה לא ישירה של עובדים וניהול תחומים שלמים בידי גופים פרטיים.
- העסקה ישירה במשרד החינוך: לא יועסקו מורים בדרך של העסקה עקיפה. יבוטלו המכרזים להעסקה עקיפה של מורים לשעות הצהרון והמורים יקלטו כעובדי משרד החינוך. כן יקלטו

שמאל זה מרצ

כעובדי משרד החינוך כל מורי היל"ה, אשר מלמדים לפי תוכנית הלימודים של משרד החינוך תוך העסקה עקיפה.

• העסקה ישירה במשרד הבריאות: אחיות בתי הספר, ישובו להיות עובדות של משרד הבריאות; משרד הבריאות יפעיל מוסדות שיקום לקשישים ומוסדות סיעוד.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת כספי חסכונות הפנסיה על-ידי המדינה, עליה מוטלת האחריות לכך, באופן שיבטיח לכל מי שחסך במשך כל שנות עבודתו כי יקבל פנסיה הולמת.
- הצמדת כל הקצבאות לשכר הממוצע במשק.
- השבת הקצבאות למשפחות חד הוריות/יחידניות ועידוד יציאה לעבודה באמצעות תמריצים.
- העלאת קצבאות הילדים.
- הבטחת קצבת הבטחת הכנסה המאפשרת קיום בכבוד.
- השלמת הכנסתם של קשישים נטולי הכנסה אחרת מלבד קצבת הזקנה, עד לגובה שכר המינימום.
- תקצוב הולם לתכניות לטיפול באלימות במשפחה ובאלימות כלפי נשים, לנכפעי נפש ולשכונות מצוקה.
- פיתוח מגוון רחב של שירותים קהילתיים, בכללם שירותי מניעה, פנאי, סיוע ותמיכה לילדים ובני נוער בכלל וילדים ובני נוער בסיכון בפרט, תוך מתן דגש מיוחד על מענה לצרכים של קבוצות מיעוט תרבותיות וילדים ובני נוער עולים.
- הבטחת ההתאמה התרבותית של כל שירותי הרווחה לצרכים השונים של קבוצות האוכלוסיה המגוונות.
- פיתוח ויישום תוכנית לאומית לשיקום חייבים.

מדיניות בריאות

חוק ביטוח בריאות ממלכתי שהונהג בינואר 1995 הבטיח סל בריאות לכלל אזרחי ישראל, אולם בישראל קיימים, עדיין, פערים גדולים בתחום הבריאות הנובעים משיוך אתני ומעמדי ומהפער בין הפריפריה למרכז.

שאל זה מרצ

נתוני הלמ"ס ומחקר של בנק ישראל מראים שההשקעה בבריאות בישראל נמוכה בהרבה מזו של המדינות המפותחות, והמימון הציבורי הוא בין הנמוכים בקרב מדינות ה-OECD. במהלך השנים לא עודכן התקציב הממלכתי למימון סל הבריאות והסל נשחק. מימון השירותים מושת יותר ויותר על המבוטחים, בניגוד לעקרונות החוק, תוך פגיעה קשה בשוויון. בנוסף, העדר השקעה בתשתיות פיזיות ובכוח אדם מהווה איום ממשי על מערכת הבריאות הציבורית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- אימוץ תוכנית לאומית לצמצום הפערים בבריאות.
- עדכון סל הבריאות בשני אחוזים בשנה כך שיכלול את כל השירותים והתרופות המשמעותיים, בהתאם להצעת החוק שיזמה מרצ.
- תיקון נוסחת חלוקת המשאבים בין קופות החולים כך שתיתן ביטוי למשתנים חברתיים ופיצוי לתושבי הכריפריה.
- תיקון חקיקה שמטרתו פיצוי על שחיקת המימון של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
- יצירת הפרדה, באמצעות חקיקה ותקינה, בין מערכת הבריאות הציבורית למערכת הבריאות הפרטית.
- התחייבות להרחבת סל שירותי הבריאות הממלכתי על חשבון ביטוחים משלימים ופרטיים.
- תוכנית רב-שנתית לפיתוח תשתיות רפואיות, הן במערכת האשפוזית, הן בקהילה.
- תוכנית רב-שנתית להתמודד עם הצרכים בכוח אדם מקצועי. כבר היום קיימת מצוקה אמיתית בתחום הסיעוד ובהתמחויות רפואיות מסוימות, ובמספר שנים תהיה מצוקה דומה במקצוע הרפואה בכללותו.
- התחייבות לתקצוב רופאים בהיקף מלא (full-timers), שאינם מועסקים באורח פרטי, כחלופה לשירותי הבריאות הפרטיים.
- שינוי תקינת בתי החולים על מנת לשפר את איכות המפגש בין מטפל ומטופל ומתן טיפול מיטבי.
- ביטול תשלום השתתפות עצמית בעת קבלת שירותי רפואה מונעת, ביקור אצל רופאים, ורכישת

שמאל זה מרצ

- תרופות המצויות בסל הבריאות, תוך השלמת תקציב לקופות החולים.
- הכללת הביטוח הסייעודי בסל הבריאות: אשפוז סיעודי וטיפול סיעודי בקהילה תוך הבטחת 40 שעות לפחות של טיפול בקהילה, פיתוח מרכזי יום בהיקף נרחב וביטול השתתפויות משפחה במימון.
- מימון מלא של טיפולי שיקום לקשישים והבטחת מקומות שיקום בהתאם לנדרש.
- המשך הכללת הטיפול בנפגעי נפש בקהילה בסל הבריאות תוך שמירה על מערך המרפאות הציבוריות, הבטחת זכויות העובדים והעובדות ואיכות וזמינות ההכשרה המקצועית.
- הבטחת כניסתן של נפגעות תקיפה מינית לרפורמה בבריאות הנפש. הקמת מחלקות אשפוז ייעודיות לנפגעות תקיפה מינית והקמת מערך תמיכה בקהילה עבור השיקום הפוסט אשפוזי ותהליך החזרה למסלול החיים.
- המשך תהליך הכנסת טיפולי השיניים לסל הבריאות.
- הקצאת משאבים משמעותיים לקידום הרפואה המונעת.
- גיבוש מדיניות כוללת לטיפול במגיפת האיידס ובמחלות העוברות במגע מיני: השקעת משאבים במניעה ובהסברה שתכלול העלאת המודעות לחשיבות מין מוגן מחד, וקבלה חברתית של חולים ונשאים מאידך.
- ביטול הפרטת שרותי הבריאות לתלמיד.
- ביטול הוועדות להפסקת הריון והעלאת גיל המימון להפסקות הריון מעל גיל 19 תוך הבטחת זכות האישה לשליטה מלאה על גופה.
- התחייבות להתייחסות למגדר במחקרים ובפרסומים של משרד הבריאות.
- הפעלת תוכנית לאומית להגנה על בטיחות ילדים ולמניעת היפגעותם בתאונות.
- הכללת תרופות וחיסונים למחלות נשים ולמניעתן בסל הבריאות, לרבות ובדגש על אמצעי מניעה וחיסון למניעת סרטן צוואר הרחם.
- הקמת מרכזים רפואיים לטיפול ראשוני מציל חיים בערים שבהן אין בתי חולים.

שמאל זה מרצ

דיור

מרצ מאמינה כי לכל תושב זכות בסיסית לדיור ולכן על המדינה מוטלת החובה להבטיח לכל תושביה קורת גג ראויה. מדינת ישראל התעלמה מחובתה להבטחת דיור לתושביה ולא ניצלה את בעלותה ברוב הקרקעות במדינה לטובת האזרחים. במקום זאת ממשלות ישראל הפקירו תחום זה לידי השוק החופשי, ונהנו מרווחי עתק על עסקאות בקרקעות ציבוריות. מדיניות פושעת זו הביאה לעליית מחירי הדיור ולמשבר רחב ההיקף בו אנו מצויים כיום. מרצ תפעל להפעלת תוכנית חירום לאומית להסדרת משבר הדיור, שתכלול:

- שיווק בדרך של חכירת קרקעות ציבוריות במכרזי מחיר למשתכן, והפסקת מכרזי מחיר מקסימום, לשם הוזלה משמעותית של מחירי הדיור.
- הסדרה מיידית של פתרונות למחוסרי דיור.
- הרחבה מאסיבית של מאגרי הדיור הציבורי על בסיס כספי מכר הדירות בדיור הציבורי, בהתאם לעקרונות חוק הדיור הציבורי. הוספת כ-15,000 דירות למאגרי הדיור הציבורי בתוך עשור. במקביל, יש לצאת במבצעי שיפוץ נרחבים של הדירות הקיימות בדיור הציבורי.
- יש לפעול בכל האמצעים החוקיים להשבת דירות למאגרי הדיור הציבורי, שנמכרו בניגוד לחוק לגופים ועמותות פרטיות, ולעצור באופן מידי את המכירות הבלתי חוקיות של דירות ציבוריות שלא לדייריהן.
- קביעת קריטריונים שקופים לחלוקת דיור ציבורי לזכאים.
- הקמת דיור ציבורי במרכז. צמצום הדרגתי של שיעור הדיור הציבורי בפריפריה ובשכונות המצוקה.
- הגדלת הסכומים המועברים לזכאים לסיוע בשכר דירה, בהתאם למחירי השכירות במשק, וקביעת קריטריונים שקופים למתן הזכאות.
- התחדשות עירונית ודיור בר השגה
- קביעת הגדרה בחוק לדיור בר-השגה ובניית דיור בר השגה, כך שזו תהא מבוססת הכנסה, ותאפשר למשקי בית בעלי הכנסות נמוכות יותר להתגורר בדיור הולם בבעלות או בשכירות, בלי לפגוע בצרכיהם הבסיסיים האחרים.
- יישום תכנית לאומית מקיפה להתחדשות עירונית, להקמת 100 אלף יחידות בתוך מרכזי ערים. במסגרתה, תוקם רשות להתחדשות עירונית שתהיה אחראית בין היתר על תמ"א 38, פיתוח

שאל זה מרצ

- מרכזי הערים, ציפוף הערים ושמירה על השטחים הפתוחים.
- תמרוץ החזרת דירות ריקות וקרקע שנרכשה לבנייה לשוק להגדלת היצע הדיור - בדגש על אזורי הביקוש
- עידוד בנייה להשכרה ארוכת טווח במימון ממשלתי. הממשלה היא שתדאג לבנייה, להשכרה ולתחזוק הנכסים.
- התניית אישורים לבנייה חדשה בכך שאחוז מסוים מהדירות יהפוך לדיור ציבורי ולדיור בר-השגה.
- שילוב הוראות לבניית דירות נגישות לבעלי מוגבלויות בבנייה חדשה.
- מתן אפשרות לדיירי הדיור הציבורי לרכוש את דירותיהם בהנחות משמעותיות, בהתאם לחוק הדיור הציבורי, שחוקקה מרצ.
- הקמת רשות לשכירות הוגנת, אשר תוכל לקבוע מחיר שכירות הוגן ותנאי שכירות הוגנים, והסדרת שוק הדיור להשכרה באמצעות חקיקה. בינתיים, לאור העובדה שמחירי הדיור עולים באופן קבוע (בגלל מצוקת הדיור), יש להכניס שליטה זמנית על מחירי השכירות, לפי חוק הדיור המוגן (1972).
- קביעת מס רכוש בסך 30% מערך הבית על מחזיקי דירה שנייה ויותר, אשר יכנס לתוקף בתוך שנה מיום חקיקתו. בעלי הדירות יוכלו להימנע מתשלום המס כאמור, באם יודיעו כי הם מכפיפים את הדירות שבבעלותם לרשות לשכירות הוגנת, אשר תקבע את גובה דמי השכירות ותנאיה.
- התייחסות מיוחדת לצרכי הדיור באוכלוסייה הערבית, והסרת החסמים הגורמים לאי השוויון העמוק בהקצאת משאב הקרקע בין יהודים לערבים.
- התחדשות עירונית על-ידי הקמה של רשות להתחדשות עירונית שתהיה אחראית בין היתר על תמ"א 38, פיתוח מרכזי הערים, ציפוף הערים ושמירה על השטחים הפתוחים.

שמתאל זה מרצ

3. חינוך

מערכת החינוך היא המשאב החשוב ביותר לכינונה של חברה דמוקרטית, שוויונית ומצליחה. מערכת החינוך היא דרך להעצים את יכולת האזרחים להיות שותפים פעילים בעיצוב דמות החברה ואת יכולתם לבקר את הקיים ולתרום לתיקון דרכיה ולשגשוגה. בכוחה של מערכת החינוך להעניק לתלמידיה כישורים ומיומנויות הנדרשים לתפקוד ראוי בחברה מתקדמת ופורצת דרך, לחזק מגמות דמוקרטיות ולהוביל ערכים של סולידריות חברתית. במקום לעשות זאת, המערכת עוסקת באומדנים ומדדים, שגם אותם היא צולחת בקושי רב, ובספורים ב"אתרי מורשת" בשטחים הכבושים. הרפורמות עליהן הכריזו בבתי הספר היסודיים והתיכוניים לא מיטיבות במיוחד עם המורים. שכרם נשאר עדיין נמוך, הם עובדים ללא תנאים סבירים בבתי הספר, הכיתות מתפקעות מתלמידים, ובחינות הבגרות הן חזות הכול.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- חקיקת חוק חינוך חינוך מגיל שלושה חודשים. כל ילד בישראל יהיה זכאי לחינוך חינוך מגיל שלושה חודשים ועד לסיום בית ספר תיכון. זאת בכפוף להתאמת המבנים, הגדלת הצוות והקטנת הנורמה בגילאי 3-4 ל-25 ילדים על 3 אנשי צוות.
- הקטנת מספר התלמידים בכיתה.
- תופסק גביית תשלומי הורים במערכת החינוך הציבורית.
- החלת מדיניות של השקעה דיפרנציאלית לטובת ישובים ולאוכלוסיות בכריפריה הגיאוגרפית, והכלכלית- חברתית, ערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי בריה"מ לשעבר, חרדים, במטרה לצמצם פערים ולחתור לחברה צודקת ושוויונית יותר.
- מרצ שואפת למערכת חינוך שמייצגת בתכניה את המגוון התרבותי וההיסטורי העשיר של החברה הישראלית על כל חלקיה. יש לפעול לתיקון הייצוג החסר והמוטה של ההיסטוריה והתרבות של מזרחים, יוצאי ברה"מ, יוצאי אתיופיה, ופולסטינים אזרחי ישראל בתכניות הלימודים בספרות, בהיסטוריה, באזרחות ובתחומים נוספים.
- מרצ שואפת להביא את בתי הספר התיכוניים בישראל לאיכות הוראה וחינוך המעניקה לכל תלמידה ותלמיד הזדמנות אמיתית למצות את הפוטנציאל הגלום בהם, ולהכשיר אותם להשכלה גבוהה וללימודים נוספים בכל מסלול שייבחרו. הכשרה איכותית למסלולים מקצועיים חשובה לדחיפת הכלכלה והתעשייה הישראלית קדימה, אולם מקומה אינו בחינוך העל-יסודי. יש לפעול

שאל זה מרצ

לביטול פרקטיקות של הסללה לחינוך המקצועי/טכנולוגי, הפוגעות קשות בסיכוי ההשתכרות והמוביליות החברתית, במיוחד אלו של תלמידים ותלמידות תושבי הפריפריה, מזרחים, ערבים ויצאי אתיופיה ויוצאי ברה"מ לשעבר.

- החלת יום לימודים ארוך במהלכו יהנו כל תלמידי ישראל ארוחת צהריים חמה, איכותית ומזינה והטמעת כללי תזונה נכונה ובריאה.
- קידום הערכה חלופית בבתי הספר [פורטפוליו, עבודות גמר, עבודת אמנות, עבודות חקר ועוד].
- עידוד חדשנות חינוכית שעיקרה שימוש בכלים טכנולוגיים להשבחת תהליכי ההוראה והלמידה בבית הספר.
- הקמת ספריות להשאלת ספרי לימוד בכל בתי הספר בארץ.
- הנגשת החינוך הכללי לילדים עם צרכים מיוחדים באופן שיאפשר הכלתם המלאה בו בכבוד ותוך אפשרות למיצוי יכולותיהם, וזאת בהתאם לרצון הילד ורצון הוריו ובעזרת תקצוב סל סיוע אישי הולם ההולך אחר הילד (ולא אחר המסגרת), ונקבע באופן דיפרנציאלי בהתאם צרכי התלמיד.
- מתן סיוע לתלמידים עם לקויות למידה אשר יקנה להם כלים להתגבר עליהם.
- הנחלת ערכי השוויון המגדרי בתוכניות הלימוד החל מהגיל הרך ועד השכבות הבוגרות.
- תקצוב, תמרוץ ועידוד תכניות לימוד של חינוך מיני ומניעת אלימות מינית.
- הקפדה על דימוי הנשים בספרי הלימוד.
- עידוד נערות לבחור במקצועות מדע וטכנולוגיה.
- בתי הספר יפעלו כבתי חינוך ויעודדו את התלמידים לצריכת תרבות ואמנות כחלק מפיתוח טעמם האסתטי של הילדים ועידודם להיות בעלי חשיבה גלובלית ובעלי ראייה ורגישות אוניברסלית.
- יושם דגש על חינוך לנקודת מבט סביבתית ולחיי קיימות. מרצ תפעל להכנסת חינוך להכשרה כללית רחבה, למעורבות בחברה ופעילות דמוקרטית, חינוך להתנדבות בקהילה וללקיחת אחריות בנושאים גלובליים.
- קביעת בית הספר כמקום בו מתבצעת פעילות רפואה מונעת לכל תלמידי ישראל.
- שילוב כיתות דו לשוניות ובתי ספר דו לשוניים במערכת החינוך הממלכתית.

שמתאל זה מרצ

גיל הרך

השקעה בחינוך בגיל הרך הינה השקעה חיונית וחשובה בעתיד החברה הישראלית, שתשואתה כדאית גם לפיתוח הכלכלה העתידית, גם לצמצום פערים וגם לחסכון הוצאות מדינה עתידיות על בריאות, רווחה וחינוך. יתרה מכך, זוהי חובתנו כלפי הפעוטות והילדים וזוהי זכותם עפ"י האמנה הבינ"ל לטובת הילד. אשר על כן, יש לפעול לשיפור התנאים הקיימים בגנים ולהסדרה ממשלתית של תחום הצהרונים בישראל.

- מרצ תפעל להפיכת גני הילדים בישראל למסגרת חינוכית ציבורית אחידה ואיכותית לגיל הרך, הנותנת מענים רגשיים, פיזיולוגיים, חינוכיים, התפתחותיים וחברתיים.
- מרצ תקדם בחקיקה את הקטנת כמות הילדים בגנים והתאמת היחס בין ילדים לאנשי צוות וכמות מקסימלית לגן, בהתאם לתקנים מקצועיים בינ"ל. יודגש, כי מרצ תפעל להוספת אשת/ איש צוות נוסף/ת לצוות הגן, מתוך הבנה כי הוספת איש הצוות נועדה להוות מענה דחוף וראשוני בלבד לבעיית הצפיפות בגנים. הפתרון הראוי והתמידי הינו הפחתת מספר הילדים בכל כיתה גן, בהתאם לסטנדרטים המקצועיים.
- מרצ תקדם בחקיקה תקינת תנאי סף לעבודה בגני ילדים, הכוללת, בין היתר, הכשרה מקצועית רלוונטית, ליווי מקצועי לצוות והשתלמויות מקצועיות.
- מרצ גם תפעל להעסקה ישירה של כל אנשי הצוות בגן תחת משרד החינוך בתנאי תעסוקה הוגנים.
- מרצ תפעל להתאמת מבנים פיזית לצרכים הפיזיים והחינוכיים של הילדים, ובכלל זה מקום יעודי למנוחת צהריים.
- מרצ תקדם מדיניות לפיה מסגרות הצהרונים יפעלו תחת פיקוח ממשלתי ועם סטנדרטים ראויים ביחס לתכני הלימודים, הכשרת הצוות ותנאי העסקתו ואיכות ההזנה לילדים.

צהרונים

- מרצ תקדם חקיקה אשר תקבע סטנדרטים לניהול צהרונים, ובכלל זה: כמות אנשי צוות ותנאי סף להעסקתם, תכנים, מבנה סדר היום, תזונה בריאה ונכונה, עלויות ועוד.
- מרצ תפעל לתיקון חקיקה שיחייב פיקוח של משרד החינוך על הפעלתם של הצהרונים, על הכשרת אנשי הצוות, על התכנים המועברים בהם, על תזונת הילדים ועל התשלום.
- מרצ תפעל לקדם תקינת סף לאנשי הצוות העובדים בצהרונים, קבלת הכשרות רלוונטיות וליווי

שמתאל זה מרצ

- מקצועי, וכן לתנאי העסקה הוגנים ושוויוניים, שלא במסגרת עבודה קבלנית.
- מרצ תקדם פיקוח ואכיפת קריטריונים על ההזנה בצהרונים וכן תקדם תוכנית אשר תלמד את הילדים כבר בגיל צעיר זה על אורח חיים בריא ותזונה נכונה.

תקצוב מערכת החינוך

שיעור ההוצאה הפרטית לחינוך בישראל הוא מן הגבוהים בקרב מדינות ה-OECD. הואיל והחינוך הוא אחד המשתנים המשפיעים ביותר על יכולת ההשתכרות ועל רווחתו הכלכלית של הפרט יש לחתור ליצירת שוויון הזדמנויות חינוכי על ידי ביטול היתרונות שיש למעמדות המבוססים או למגזרים מועדפים.

לאור נתונים החושפים את הפערים העצומים בין השכבות החברתיות המבוססות למוחלשות בכל הנוגע להזדמנויות חינוכיות (אי-שוויון בתנאים ובמשאבים) ובהישגים הלימודיים (התוצאות הלימודיות), ולאור הפערים הבלתי מתקבלים על הדעת בין שיעורי המימון של בתי ספר יהודים וערבים, בעיקר לטובת החינוך הממלכתי הדתי, יש לייצר מתכונת הקצאת משאבים שקופה שתבטיח כי כל הילדים יהנו מהזדמנויות חינוכיות שוות, וכי כל עוד קיימים פערים, תופעל מדיניות של העדפה מתקנת כלפי האוכלוסיות המוחלשות והמודרות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- תכנון מקיף להחלת הרפורמה בחינוך. בצד ההוצאות הכספיות הנוספות, יש לבצע בדיקה היכן ניתן לייעל את עבודת משרד החינוך והשירותים הניתנים על ידו.
- משרד החינוך יהיה הגורם האחראי היחיד לכלל מרכיבי החינוך, תוך שיתוף בקבלת ההחלטות של כל הקבוצות שמרכיבות את החברה הישראלית הרב-תרבותית, כולל בינוי ואחזקת המבנים. יש לשפר את המצב הפיסי בבתי הספר ולאפשר סביבת לימודים המתאימה לשהיית תלמידים ביום לימודים ארוך.
- הפניית תקציבים מתאימים לשיפור המצב הפיסי של מוסדות החינוך בישובי הפריפריה, בישובים הערביים וביישובי הבדואים בנגב.
- תקצוב מוסדות החינוך באופן דיפרנציאלי עם מקדם הפוך לרמתו הסוציו-אקונומית של כל יישוב.
- לא יתאפשר גיוס כספים ממקורות שאינם המדינה, עליה מוטלת האחריות הבלעדית לתקצוב מלא של בתי הספר.
- ייזום חקיקה שמטרתה להמריץ את מערכת החינוך הערבית על-ידי מתן משאבים מיוחדים לבניית מערך חינוכי מגיל 3 ועד תיכון. מערך זה יעודד משפחות לשלוח את ילדיהן למוסדות חינוך, יעודד נשים לצאת לשוק העבודה, ויתגבר את שירותי החינוך הניתנים היום במגזר הערבי

שמתאל זה מרצ

המופלה לרעה ביחס למגזר היהודי.

המחנכים

איכות מערכת החינוך תלויה באיכות מוריה, בסופו של דבר, היא נקבעת בכיתה ומושפעת במידה רבה מדמות ורמת הידיעות של המחנך או המחנכת. תהליך ההפרטה השקט במערכת החינוך בישראל הביא לכך שב- 60% מבתי הספר יש מורים המועסקים באמצעות עמותות או מעסיקי קבלן, כשאף גוף אינו בודק את רמת הכשרתם ותנאי העסקתם. יש לשפר באופן ניכר את מעמד המורה בישראל, ולבצע כל שינוי מערכתי בחינוך בשיתוף ובהתייעצות עם המורים. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העלאת שכר המורים באופן משמעותי, כולל השכר לשעת הוראה.
- הפיכת ההוראה והחינוך למקצועות מועדפים, על מנת לעודד את כניסתם של אנשים מוכשרים ובעלי יכולות למערכת.
- סבסוד מחצית משכר הלימוד לסטודנטים להוראה.
- קבלה ללימודי הוראה של מועמדים בעלי יכולות גבוהות וכישורים מתאימים, ופיתוח אישיותי ומקצועי של הסטודנטים הן בתחומי התרבות וההשכלה והן במישור הפדגוגי.
- העלאת רמת ההשכלה של המורים ועידוד המורים לרכוש תואר שני.
- הפסקת פעילותן של עמותות, גופים עסקיים וארגוני מיקור חוץ, המעסיקים מורים בתנאים מחפירים, ללא הכשרה מתאימה וללא זכויות הדומות לחבריהם בחדר המורים.
- הבטחת היותו/ה של מנהל/ת בית הספר דמות חינוכית- אוטונומית האחראית על התחום הפדגוגי בלבד.
- העלאת שכר מנהלי בתי הספר ומוסדות החינוך ב-50% על מנת לעודד מורים להתקדם לתפקידי מפתח וניהול.

חינוך בלתי פורמלי

החינוך הבלתי פורמלי משלים את מערכת החינוך הפורמלית ומעניק לבני הנוער כישורים חברתיים וערכיים הכרחיים. תנועות הנוער הן חוד החנית של החינוך הבלתי פורמלי, שכן בנוסף להענקת כישורי חיים, הן ממלאות תפקיד חשוב בחינוך הנוער לעשייה ציבורית ומעורבות ערכית פעילה.

שמתאל זה מרצ

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת פעילותן של תנועות הנוער על-ידי הכפלת תקציבן והשבת התקציב למתנדבים לשנת שירות.
- הצגה ותקצוב של תוכנית חירום לאיתור וטיפול בבני נוער אשר נשרו ממערכת החינוך, תוך ניסיון לפתח מסגרות חלופיות שיאפשרו מתן השכלה וכישורי חיים לנערים הנושרים.
- מערכת ההשכלה הגבוהה
- ההיסטוריה של ההשכלה הגבוהה בישראל רצופה בהישגים מרשימים המציבים את ישראל במקום גבוה בהשוואה למרכזי מדע וידע בעולם. השחיקה בתקצוב המוסדות להשכלה גבוהה מעלה חשש ממשי להדרדרות קשה של המערכת, אשר כבר היום ניכרים בה סימני המחסור הכספי בדמותן של ספריות בלתי מעודכנות, מעבדות ישנות ובעיקר בצמצום ניכר של סגל ההוראה הבכיר.
- חיזוק ההשכלה הגבוהה כהשקעה עתידית של מדינת ישראל מחייב הגדלה משמעותית של תקציביה. ראשית, יש להשיב למערכת ההשכלה הגבוהה את כל התקציבים שקוצצו בעשור האבוד. כמו כן, יש לקבוע מנגנון עדכון קבוע להגדלת תקציבי ההשכלה הגבוהה ולהבטיח את השבתם של התקנים שקוצצו לסגל בכל המוסדות להשכלה גבוהה.
- תכנון מערכת ההשכלה הגבוהה צריך להיעשות ברמה הלאומית, תוך הגדלת מספרן של המכללות הציבוריות וחיזוקן, חיזוק האוניברסיטאות והקשחת התנאים להקמת מוסדות השכלה גבוהה פרטיים.

נגישות להשכלה גבוהה

הרחבת המעגל האקדמי היא צורך חברתי-לאומי ואישי כאחד.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפחתת שכר הלימוד עד להעמדתו על סכום סמלי, של דמי רצינות בלבד. לא יונהג שכר לימוד דיפרנציאלי בין חוגים שונים.
- הפעלת תכניות והקצאת משאבים הולמים למוסדות החינוך באזורי פריפריה ובקרב אוכלוסיות מוחלשות - ערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי בריה"מ לשעבר - כדי לאפשר נגישות ולעודד שוויון בהשכלה הגבוהה.
- הרחבת רשת המכינות הקדם-אקדמיות ובחינת הקמתן בישובים פריפריאליים.
- ביטול שכר הלימוד במכינות הקדם אקדמיות.
- העדפה מתקנת בתנאי הקבלה לאוניברסיטאות ולמכללות לאוכלוסיות בעלות נגישות נמוכה,

שמתאל זה מרצ

ביניהן פלסטינאים אזרחי ישראל, והצעת מנגנוני השוואת יכולות בנוסח של מכינות קדם-אקדמיות.

- פתיחת המערכת למעבר סטודנטים ממכללות לאוניברסיטאות ולהיפך.
- הגדלת ייצוג הנשים, הערבים, מזרחים, יוצאי אתיופיה ויוצאי ברה"מ לשעבר בסגל האקדמי.
- מתן אפשרות ללימודים אקדמאים בכל התחומים החל מגיל 18.
- פתיחת קורסים בשפה הערבית במסגרת האוניברסיטאות והמכללות ומתן אפשרות להגשת עבודות בערבית, בתיאום עם המרצה. בשלב הראשון מהלך כזה יחייב גם סבסוד תלמידי מחקר ערבים כדי שיוכלו להשתלב במערך עוזרי ההוראה.
- הכרה בתשלומי שכר הדירה של סטודנטים כהוצאה מוכרת לצרכי מס.
- הבטחת היצע מספק של דיור במעונות בשכר דירה נמוך.
- פתיחת הקמפוסים לציבור הרחב, כך שיוכל להשתתף בשיעורים כמאזין חופשי ולהשתמש בספריות האקדמיות ללא תשלום או בתשלום סמלי בלבד.
- הקמת גוף חיצוני במוסדות אקדמיים שיחקור תלונות על הטרדות מיניות במוסדות.
- קידום נשים באקדמיה.

סגל ההוראה

סגל ההוראה הוא הבסיס להצלחת המוסדות להשכלה גבוהה. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפסקת ההעסקה הפוגענית של "מורים מן החוץ", העברתם למסלול העסקה קבוע וקליטתם במסגרת הסגל הבכיר, בהתאם להסכם שנחתם עם ארגוני הסגל הזוטר.
- העסקת חברי הסגל הזוטר רק בהתאם לתנאי ההסכמים הקיבוציים.
- הגדלת המלגות לסטודנטים לתארים מתקדמים, במיוחד בתחומי הרוח והחברה, לשם עידוד הישארותם בארץ.

חופש אקדמי

בשנים האחרונות מותקפים חוגים ומחלקות באוניברסיטאות מסיבות פוליטיות ובלי קשר להתנהלותם האקדמית. כדי להבטיח את המשך קידומה ומצינותה של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, יש להגן על החופש האקדמי. את ניהול האוניברסיטאות, מינוי ראשי המערכת האקדמית והמחקרית, התוויית מדיניות הפיתוח האקדמי וחלוקת התקציבים יש להפקיד רק בידי המדענים והחוקרים. יש להבטיח חופש אקדמי בשני מישורים:

שמאל זה מרצ

1. חופש אקדמי אישי - המאפשר לכל חבר וחברת סגל אקדמי לקבוע את כיווני מחקריו או מחקריה ותכני ההוראה ללא התערבות חיצונית וללא חשש למעמדו.
2. חופש אקדמי מוסדי - המעניק לכל מוסד אקדמי את הזכות המלאה לקבוע את סדר היום האקדמי שלו ואת דרכי ניהולו, ומגן עליו מפני התערבות חיצונית ממשלתית או אחרת. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מעמדה העצמאי של המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) וביסוס מעמדה, עצמאותה וסמכויותיה של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת).
- החזרת ניהול האוניברסיטאות לידי הקהילה האקדמית וביסוס הניהול האקדמי על דיון פתוח ורחב ככל האפשר בהשתתפות כל חברי הקהילה - מרצים, סטודנטים וסגל מנהלי.

חופש ביטוי

- האוניברסיטאות הן הבסיס לחדשנות, לחשיבה עצמאית ולפלורליזם. עליהן לאפשר החלפת רעיונות חופשית, התארגנויות על בסיס נושאים שונים וחופש ביטוי לסטודנטים ולאנשי הסגל. בשנים האחרונות מוסדות אקדמיים הרשו לעצמם לפגוע קשות בחופש הביטוי של סטודנטים ושל מרצים ואף הביאו למעצרו של סטודנטים, אשר ביקשו להביע את מחאתם. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:
- חופש ביטוי וחופש התארגנות פוליטית בכל קמפוס המאושר על-ידי המועצה להשכלה גבוהה.
  - חופש לפעילות פוליטית באופן שגורתי ובמיקומים מרכזיים בקמפוסים.

שמתאל זה מרצ

4. זכויות אדם

ההכרה בזכויות אדם מבוססת על ריבונות האדם באשר הוא אדם ועל האמונה בשוויון המהותי בין כל בני האדם. תפישה זו מושתתת על המודעות לסבלו של הזולת, חותרת לשילוב בין חירות אישית וסולידריות חברתית, וחורגת מההשקפה השמרנית של זכויות כדרישה לאי-התערבות מצד המדינה.

תפישת זכויות אדם זו מושתתת על מספר רבדים התלויים זה בזה ויש לראותם כמכלול:

1. זכויות יסוד של האדם, כגון חופש הדעת והמצפון, חופש הדת וחופש מדת, חרות, חופש התנועה, הזכות לכבוד והזכות לשלמות הגוף.

2. זכויות אזרחיות, כגון הזכות השווה להשתתפות פוליטית, הזכות להתאגדות והזכות לבחור ולהיבחר, חופש הביטוי, זכות השביתה, הזכות למשפט הוגן והזכות להתארגנות פוליטית. זכויות קולקטיביות, כגון הזכות לשמירה על השפה והמסורת התרבותית (כל עוד מסורות אלו אינן פוגעות בזכויות המוגנות ברבדים הקודמים).

3. זכויות חברתיות, כגון הזכות לקיום ופרנסה, הזכות לדיור, הזכות לחינוך והזכות לשירותי בריאות, וכן זכויותיהן של כל הקבוצות המרכיבות את פסיפס החברה הישראלית, עם דגש לתקן את הדרתן וקיפוחן של מזרחים, יוצאי אתיופיה, יוצאי ברה"מ לשעבר, פלסטינאים אזרחי ישראל, נשים, להט"ב, גמלאים, ואנשים עם מוגבלות.

5. הזכות לצדק סביבתי, הכולל בתוכו הזכות למים ולאוויר נקיים, לשטחים פתוחים, תכנון מקיים, והזכות של הדורות הבאים.

6. הכיבוש המתמשך בשטחים פוגע פגיעה אנושה בזכויות האדם הללו, וסיומו הוא תנאי הכרחי להבטחת זכויות האדם בישראל.

מרצ תפעל להפסקת ההבחנה בין אזרח למי שאינו אזרח בכל הנוגע לשמירה על זכויות האדם. מרצ תמשיך לפעול להגנה על זכויות האדם בשטחים, להבטחת חופש התנועה בשטחים, להסרת המצור על עזה, להסרת מחסומים ולהפסקת מדיניות החיסולים, וכן לאכיפה נמרצת של החוק על מתנחלים הפוגעים בפלסטינים וברכושם.

כמו כן, מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הרחבת הזכויות המוגנות בחוק הישראלי בהתאם למגילת זכויות האדם של האו"ם.
- חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות שיכלול את הזכות לבריאות, לחינוך, לדיור ולקיום בכבוד, להתאגדות ולשביתה.
- חקיקת חוק יסוד חופש הביטוי וההפגנה.

שמתאל זה מרצ

- עיגון אמנת ז'נבה הרביעית בחוק הישראלי.
- הקצאת משאבים להפעלת החוק, שנחקק ביוזמת מרצ, האוסר על סחר בבני-אדם.
- ביטול ההכרזה על מצב החירום בישראל, אשר עומדת בתוקפה כבר 61 שנים.
- ביטול תקנות-ההגנה המנדטוריות לשעת-חירום והחלפתן בחוק ישראלי, שישמור על איזון נאות בין זכויות האדם לבין צרכי הביטחון ויבטיח בקרה שיפוטית על כל שימוש בתקנות אלה.
- קבלת מידע במסגרת חוק חופש המידע גם מגופים ביטחוניים.
- חקיקת חוק אזרחות חדש, בנפרד מחוק השבות, אשר יסדיר את התנאים והמבחנים לקבלת אזרחות, לרבות מתן אזרחות לילידי הארץ אשר הוריהם אינם אזרחים.

זכויות הילד

זכויות הילד מצריכות התייחסות מיוחדת. בהתאם לאמנה הבינ"ל לזכויות הילד, תפעל מרצ לקידום זכויותיהם של קטינים בישראל, הן בחקיקה חדשה והן בהמשך קידום החקיקה בדבר הנציבות לזכויות הילד.

נקודת המוצא של האמנה רואה בילד יצור אוטונומי הנושא בזכויות ובחובות. הזכויות נתונות לכל הילדים באשר הם ילדים ובאשר הם בני אדם, ואין הענקתן לילדים מותנית בכך שיהיו אזרחים, תושבים או בעלי כל סטטוס אחר. במובן זה כל הזכויות הנתונות לילדים באמנה הינן זכויות אדם. יחד עם זאת, חלק מן הזכויות הינן יחודיות לילדים, ובהן הזכות לקשר עם ההורים, הזכות להתפתחות והזכות לחינוך.

מרצ תפעל לקידום בחקיקה של ארבעת העקרונות המרכזיים באמנה: עיקרון השוויון, עיקרון טובת הילד, עיקרון החיים, ההישרדות וההתפתחות, עיקרון השתתפות ילדים בהחלטות הנוגעות לחייהם.

זכויות קולקטיביות

החברה הישראלית מאגדת בתוכה לאומים, עדות, דתות ותרבויות שונות. במציאות הרב תרבותית הישראלית חייבת להתפתח דינמיקה המושתתת על יצירת שיווי משקל חדש בין אחדות לבין שונות, כשזו אינה נתפסת כמאיימת וכקוראת תיגר אלא דווקא כמחזקת ומעשירה את צביון החברה. כך ייהנו הקהילות והתרבויות השונות בחברה הישראלית מחופש רב יותר לעצב את ענייניהן.

חינוך: כל אחת מהקבוצות התרבותיות החיות במדינה תוכל לקיים מערכת חינוך נפרדת עבור ילידה, במסגרת משרד החינוך, ובאחריות ומימון המדינה. הקבוצות השונות יגיעו להסכמה על לימודי ליבה משותפים שיכללו ערכים של סובלנות וכבוד כלפי חבריהן של הקבוצות התרבותיות האחרות. על כל אחת ממערכות החינוך ללמד אודות התרבויות של הקבוצות האחרות. במקביל, יוכלו הורים לשלוח את ילדיהם גם לבתי ספר מעורבים, שבהם ילמדו יחדיו ילדים המשתייכים

שמתאל זה מרצ

לקבוצות תרבותיות שונות.

- נישואים וגירושים: כל אדם יהיה רשאי לבחור באופציה של נישואים וגירושים אזרחיים. המדינה תאפשר לחבריהן וחברותיהן של קבוצות תרבותיות שונות לבחור להתקשר ולהיפרד על פי אמות מידה משלהן לנישואים ולגירושים, ובלבד שיישמרו ערכי כבוד האדם.
- שפה: הקבוצות התרבותיות יוכלו לנהל את חייהן בשפתן. המדינה, שמכירה בשפה הערבית כאחת משתי השפות הרשמיות, תרחיב באופן ניכר את השימוש בה ובכלל זה בשילוט במוסדות ובדרכים, ותרחיב את הוראת השפה הערבית במוסדות חינוך בהם שפת הלימוד היא עברית.
- תרבות: כל קבוצה תוכל לנהל את חיי התרבות שלה על פי ערכיה והעדפותיה, כל עוד אין פגיעה בזכויות נשים ובזכויות אדם בכלל. כל קבוצה תוכל לטפח את מורשתה התרבותית ללא הפרעה ותהיה זכאית לתמיכה ציבורית.

הקמת נציבות זכויות אדם

יש להקים בישראל נציבות זכויות אדם שתתריע על הפרת זכויות ותהווה כתובת לפניות הציבור בנושא. הנציבות תהיה גוף עצמאי, עם סמכויות אכיפה ברורות ותקציב ראוי שייקבע על-ידי הכנסת, אליה היא תגיש את דיווחיה.

בראשית שנות ה-90 התחייבה ישראל יחד עם מדינות רבות אחרות בעולם להקים מוסד כזה, אך טרם עשתה כן.

- תפקידיה המרכזיים של הנציבות הם:
- להתריע על הפרת זכויות אדם
- להגיש לכנסת דו"ח שנתי על מצב זכויות האדם בישראל
- להוות כתובת למי שזכויותיו הופרו
- לאתר הפרת זכויות, במיוחד במגזרים בהם קיים קיפוח
- לעקוב אחר חקיקה העלולה לפגוע בזכויות אדם
- לעודד הרחבת החקיקה המגנה על זכויות אדם תוך התייחסות לחקיקה מרחיבת זכויות בעולם

5. דת ומדינה

מרצ דוגלת בחופש דת ובחופש מדת ותמשיך במאמציה לפעול לחקיקת חוק יסוד: חופש הדת, שיבטיח את זכותם של כל אזרחי המדינה ותושביה, יהודים ושאינם יהודים, חילונים ודתיים, רפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים - לחיות את חייהם על פי מנהגיהם, השקפתם ואמונתם, ברשות היחיד וברשות הרבים, במועד ובחול, בבניין המשפחה ובחינוך הילדים, בתרבות ובבידור, ללא כפייה בענייני דת של צד אחד על משנהו, ובלבד שמימושם של אלה לא יפגע בכבוד האדם. מרצ רואה במורשת ישראל ובמשפט העברי מקור השראה ליצירה ולהווי חיינו, אך לא מקור של סמכות או נורמה מחייבת במדינה דמוקרטית ובעולם הפתוח לקדמה, ליצירה ולמחקר. מדינת ישראל היא מדינת חוק ולא מדינת הלכה. חופש הדת והמצפון ושוויון הזכויות לכל אזרחי ישראל בלי הבדל דת, גזע ומין, שהובטחו במגילת העצמאות, עולים בקנה אחד עם תפיסה נאורה של המורשת היהודית המבוססת על שוויון ערך האדם, חופש הבחירה וחרות המחשבה. עיקרון חופש הדת, ובכלל זה החופש מדת, מחייבים הפרדה של הדת מהפוליטיקה והפרדה של הדת מהמדינה. מרצ תפעל לביטול המונופול הדתי-אורתודוקסי המפלה לרעה נשים, יהודים חילוניים, ויהודים בעלי גישות דתיות פלורליסטיות ותבטיח את שוויון מעמדם של כל הזרמים הדתיים בכל תחומי החיים.

מרצ תפעל לביטול המונופול של בתי הדין השרעיים על המוסלמים והמוסלמיות אזרחי ישראל, בכל תחומי המשפחה והאישות ותקבע כי ברירת המחדל בכל הליך משפטי בתחומים אלה תהיה בבית המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים ישמשו כבורר, רק בהסכמת כל הצדדים. מרצ תפעל בנחרצות נגד תופעות של הדרת נשים מן המרחב הציבורי, לביטול קווי אוטובוסים המפרידים בין גברים לנשים ולהטלת סנקציות כלפי המדירים נשים. מרצ תדאג לכך שנשים יוכלו להתפלל באתרים מקודשים, ובכלל זה בכותל המערבי, על בסיס שוויוני. מרצ תפעל לתהליך של רב שיח כדי להטמיע תכנית משותפת בהסכמה בכל מוסדות החינוך המוכרים. מרצ תפעל להנהגת שעון קיץ ברוב ימות השנה.

מאבק בהדרת נשים

מרצ תפעל להפסקת הדרת הנשים, שהפכה למכת מדינה:

- יוטלו סנקציות פליליות על המסיתים להדרת נשים, או העוסקים בהדרה. תקבע ענישה מחמירה כלפי המבצעים פעולות של השחתת רכוש, בשל הצגת נשים.
- יחוקק חוק, שיאפשר תביעה למתן פיצוי, בלא הוכחת נזק, בשל הדרת נשים במרחב הציבורי

שמאל זה מרצ

- ובכלל זה בתחבורה ציבורית, באירועים ציבוריים, במוסדות שלטון, במתן שירותים חברתיים ודתיים, בשידורי רדיו וכיו"ב. ניתן יהיה לתבוע רשויות, תאגידים ונושאי משרה באופן אישי.
- יוקמו מנגנונים ממשלתיים ומוניציפליים ייעודיים שיעסקו במניעה הדרה, באכיפה ובפיקוח.
- כדי להימנע מתופעת הדרת נשים מפרסומים ושלטי חוצות, ייקבע מנגנון כיצוי ממשלתי לגופים פרטיים, אשר נפגעו מהשחתת רכושם בשל הצגת נשים.
- בכל בית עלמין יוצבו שלטים, המודיעים על איסור הפרדה בין גברים לנשים וינקטו סנקציות מנהליות ופליליות כלפי מנהלי בתי עלמין שאינם ממלאים אחר הוראות אלה.

נישואים וגירושים

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- מרצ תפעל לתיקון אי-השוויון המובנה בדיני המשפחה בישראל, על-ידי הנהגת נישואים וגירושים אזרחיים במדינת ישראל, כולל לבני/ות זוג מאותו מין. רשם נישואים ממלכתי יהיה אחראי על רישום המעמד האישי, ויוחל דין אחד לגבר ולאישה בכל הערכאות השיפוטיות ולכל דבר ועניין: שוויון במעשה הנישואים, בתקופת הנישואים ובהתרתם.
- החלתם של נישואים אזרחיים לא תפגע במעמד הידועים בציבור.
- הענקת זכות יסוד לכל אדם בישראל להתחתן על פי בחירתו בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים (אורתודוקסים, קונסרבטיבים או רפורמים) ולהקים בית ומשפחה.
- הקניית הסמכות בכל ענייני האישות לבית המשפט לענייני משפחה. בתי הדין הרבניים ובתי הדין השרעיים ידונו בענייני אישות רק בהסכמת שני הצדדים.

קבורה אזרחית-חלופית

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מימושו של חוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית, התשנ"ו-1996, הקובע כי כל אדם זכאי להיקבר על פי השקפתו.
- הקמת בתי עלמין לקבורה אזרחית ברחבי הארץ והקצאת חלקות לקבורה אזרחית בבתי העלמין הקיימים.
- הבטחת האפשרות לקבורה אזרחית עבור התושבים על-ידי כל הרשויות המקומיות.
- גיור יהודי והשתייכות לעם היהודי, ייקבעו עבור כל מי שמצהיר בתום לב שהוא יהודי ושקשר את גורלו עם העם היהודי.

שאל זה מרצ

- אלו המבקשים לקיים גיור דתי יוכלו לבחור בין גיור אורתודוקסי, רפורמי, קונסרבטיבי או אחר.

שבת ומועדי ישראל

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- שמירת השבת כיום המנוחה הכללי בישראל.
- הבטחת כל זכויותיו של עובד המבקש שלא לעבוד בשבת, בין אם בשל אמונה דתית ובין אם מטעמים חברתיים.
- קיום פעילות תרבות, נופש ובילוי בשבת, כולל בתי שעשועים, אתרי בילוי ומתקני נופש וספורט, בהתחשב ברצונם של תושבי המקום.
- הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, תוך התחשבות באופי האוכלוסייה במקום ובצרכיה.

שירותי דת

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מתן שירותי דת על-ידי המדינה באופן שוויוני לכל הדתות ולכל הזרמים ביהדות, על פי שיעורם באוכלוסייה ובהתאם ל"סל שירותי דת" אשר יעוגן בחוק ויתבסס על המלצת מועצה ציבורית מיוחדת.
- ביטול המועצות הדתיות.
- הרבנות הראשית תחדל להתקיים כמוסד ממלכתי במימון המדינה.
- מערכת המשפט ובתי הדין הרבניים והשרעיים
- מרצ תפעל להפעלת בתי הדין הרבניים של הזרמים השונים ושאר בתי הדין הדתיים באופן אוטונומי במסגרת משרד המשפטים, בדומה לבתי המשפט האזרחיים. סמכותם תהיה כבוררים בלבד ויידרשו להם רק בהסכמת כל הצדדים הנוגעים לעניין.

חינוך מדע ותרבות

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הנחלת הערכים ההומניים של המורשת היהודית ושל התרבות האנושית הכללית במערכת

שמאל זה מרצ

- החינוך הממלכתי תוך הצגת העושר הרוחני של המורשת היהודית מתוך גישה פלורליסטית והימנעות מכל הטפה דתית או כפייה של ביטויים פולחניים.
- חיזוק והגברת התמיכה בארגונים ובבתי מדרש העוסקים בהתחדשות יהודית ובלימוד מקורות יהודיים וישראליים והמחויבים להשקפת עולם הומניסטית, פלורליסטית ודמוקרטית.
- טיפוח רגשי כבוד לבני דתות אחרות ולמקומותיהם המקודשים ועידוד דיאלוג והבנה בינדתית בין בני כל הדתות בישראל.
- פעילות נחרצת נגד הסתה גזענית ולאומנית של מחנכים ורבנים והגברת האכיפה נגד עברייני "תג מחיר" הפוגעים בכנסיות ובמסגדים.
- ביטול הגבלות מטעמי דת המקשות או המגבילות נתיחה שלאחר המוות והשתלות איברים להצלת חיי אדם.
- הבטחת זכותה של כל אישה להחליט, משיקוליה, על הפסקת הריון, שתבוצע בתנאים הולמים ובפיקוח רפואי מוסמך.
- ביטול ההגבלות מטעמי דת על חופש המחקר בתחומי הארכיאולוגיה והאנתרופולוגיה.

6. התהליך המדיני, ביטחון ויחסי חוץ

תמצית תמונת מצב מדיני/ביטחוני ערב בחירות 2015:

ממשלת ישראל בראשות נתניהו השעינה את מדיניות החוץ והביטחון שלה על יכולתו של צה"ל "להכיל" את האיומים הצבאיים, בעיקר בזירה הפלסטינית והלבנונית, ועל יכולתו של נתניהו להבטיח עורף מדיני אמריקני ואירופי, בחתירתו לבלום את הגרעין האיראני ולייצב "סטאטוס קוו" בגזרות העימות השונות בגבולות המדינה ובשטחי הכיבוש.

ממשלת נתניהו גורסת כי העימות הישראלי/פלסטיני אינו בר פתרון. היא חותרת "לנהל" את הסכסוך ולהכילו כ"סטאטוס קוו", גם במחיר הוקעת ישראל ובידודה, ותוך ערעור הדמוקרטיה הישראלית והתהוות משטר אפל בנוסח "אפרטהייד". נתניהו אמנם נכנע לכאורה ללחץ אמריקני לחידוש המו"מ על הסדר קבע במתווה "שתי המדינות" (נאום בר-אילן, יוני 2009) ובמסגרת "יוזמת קרי" (7.2013-4.2014), אך הכשיל אותה, כאשר מעל בהתחייבותו לשחרר אסירים ביטחוניים, בנסיון נואל לערער יציבותו הפוליטית של עבאס בזירה הפנים פלסטינית. קדמה לכך התעקשות הרסנית על העקרון של "מו"מ ללא תנאים מוקדמים" ומאמצי השהיה רצופים בסוגיית הביטחון, למרות הצעות פלסטיניות להסדרי ביטחון מהותיים, כולל פירוז השטח. גם האמריקנים (גנרל אלן) גיבשו מענה ביטחוני בהתאם לציפיות ישראל, ללא הועיל. לבסוף העלה נתניהו את סוגיית ההכרה הפלסטינית בישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, תביעה שנענתה בסירוב פלסטיני חד ונטישת "יוזמת קרי".

הכשלת היוזמה בידי נתניהו הובילה להידרדרות תלולה בביטחונה הלאומי של ישראל, הן בזירה הצבאית והן בזירה המדינית: תקריות ירי וחטיפה בגוש עזיון התניעו מבצע צבאי חסר תקדים נגד החמאס בגדמ"ע, שהתגלגל למלחמת "צוק איתן" בחמאס/עזה. התוצאה: התשה רקטית רחבה וארוכה, אבדות בנפש ורכוש בישראל, הרג המונים (מעל 2200) והרס תשתיות ללא תקדים ברצועה. כל זאת, ללא הכרעה צבאית וללא הסדר מדיני מחייב. חידוש האלימות כמעט ודאי ומסוכן. במקביל, ההנהגה הפלסטינית חותרת לאתגר את ישראל באיזור הנחיתות העיקרי שלה – הזירה הבינלאומית, והתלות המוחלטת של ישראל בברית המדינית עם ארה"ב.

בגזרת הגולן והלבנון, הביטחון השוטף פריך, עקב הזעזועים בתוככי סוריה. לאחרונה הידרדרות תלולה ביציבות הביטחונית כתוצאה מיוזמת-מנע בלתי זהירה בשטח סוריה, שהסתיימה באבדות בצמרת חזבאללה ומשמרות המהפכה האיראנית. בהמשך, תגמול מצד חזבאללה עם הרוגים בשטחנו, תוך כפיית איפוק על התגובה הישראלית. התגמול האיראני נצור ומסוכן. בסיכום, ממשלת ישראל מאמצת דוקטרינת ביטחון צרה הנשענת על הרתעה והכלה, וזו מאבדת את יעילותה.

בזירה הבינלאומית אנו נמצאים בשנתיים האחרונות בשפל חסר תקדים באיכות יחסיה של ישראל עם הממשל האמריקני ועם האיחוד האירופי. הולך ומתעבה קו הקושר את איכות היחסים של

שמאל זה מרצ

ישראל עם אירופה וארה"ב עם התודעה המתקבעת בעולם בדבר אחריותה של ישראל לקפאון המדיני הממאיר. זאת, בשל מדיניות הכיבוש והסיפוח הזוחל בירושלים המזרחית ובשטחי C בגדה המערבית. במישור הציבורי הרחב, ישראל נחשפת לדה-לגיטימציה מתרחבת של הכיבוש, ואף של ישראל עצמה, מפאת הכיבוש. תסכול וזעם ציבורי באירופה כלפי התנהלותה של ישראל כלפי הפלסטינים, מצית מחדש תהומות אנטישמיים. תנועה חתרנית לבידוד ישראל, ה-BDS, מקבלת בהדרגה מימדים משמעותיים: עצירת השקעות, חרם על מוצרי התנחלויות ועוד. בסוגיה האיראנית, נראה כי ממשלת נתניהו מובילה למבוי סתום ומסוכן. בחתירתה לשוא ובמחיר מדיני/בטחוני כבד להשיג "הכל או לא כלום", היא מבקשת להניא את המעצמות מלגבש הסכם קבע עם טהראן, המסדיר את תכנית הגרעין שלה בהתאם לציפיות המערב. יתר על כן, המאמצים המדיניים שמוביל נתניהו בנושא האיראני חורגים מהמקובל ביחסים בינלאומיים ומחוללים שבר עמוק ללא תקדים ביחסי ירושלים/ושינגטון, תוך התערבות בפוליטיקה האמריקנית הבינמפלגתית באופן הרסני לאינטרסים האסטרטגיים הרגישים ביותר של ישראל ביחסיה עם ושינגטון ולקהילה היהודית בארה"ב.

מרשם מדיני לקראת בחירות מרץ 2015:

על רקע זה, ובעיקר בהנתן האפשרות שהבחירות יביאו להקמת ממשלת מרכז שמאל בראשות ח"כ יצחק הרצוג, מרצ מציעה את החזון המדיני הבא:

- הסכסוך הישראלי/פלסטיני הינו בר פתרון מדיני, אך רק במתווה "שתי מדינות לשני העמים". לשם כך נדרשים סיום הכיבוש הישראלי בשטחי פלסטין, חלוקת הארץ בהסכם והקמת שתי מדינות ריבוניות בתחומיה.
- לאור כשלון הנסינות לקדם מו"מ דו-צדדי לשלום בתיווך אמריקני בשני העשורים האחרונים, נדרשת גישה חדשה, המכלילה הסכם שלום ישראלי/פלסטיני בליבת תכנית שלום איזורית כוללת, על בסיס מתווה "יוזמת השלום הערבית" משנת 2002, כאשר היא עונה על מכלול צרכי הבטחון של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
- הגבול ביניהן ייקבע במו"מ על בסיס קווי 1967, תוך חילופי שטחים מוסכמים. שתי הבירות לשתי המדינות יכוננו בירושלים, כמרחב אורבני מאוחד וריבונית מדינית מפוצלת. פתרון מוסכם של בעית הפליטים הפלסטינים יגובש בקווי "יוזמת השלום הערבית", וכן יקבעו הסדרים מוסכמים, העונים לצרכי הבטחון של ישראל, תוך כיבוד הזכות הפלסטינית לפרישת ריבונותה בכל שטחיה.
- רצועת עזה הינה חלק בלתי נפרד של המדינה הפלסטינית. ישראל תסייע לחדש את לכידות הגדמ"ע והרצועה כיישות אחת, ותפעל בתיאום עם הפלסטינים להסרת המצור על עזה. הממשלה תאפשר תכנית שיקום בינלאומית רחבת היקף של התשתיות, רבעי המגורים ואיזורי

שמאל זה מרצ

התעשייה והחקלאות ברצועה.

- מרצ רואה בשיקום הרצועה וכלכלתה אינטרס ישראלי, ותומכת בהסרת הסגר מעל רצועת עזה ובהקלה על מגבלות התנועה, שיווק הסחורות מעזה לגדה ולישראל והכנסת חומרי בניין לרצועה – כל זאת תוך שמירה על ביטחון תושבי הדרום. מרצ רואה בשיקום הדרגתי של הרצועה בטווח הקרוב והסדר מדיני בהמשך כדרך היחידה לעצירת מעגלי הלחימה וההסלמה בדרום ולהחזקת השקט והתקווה הן לתושבי הדרום והן לתושבי עזה.
- ישראל תכריז חד-צדדית על הפסקה מיידית וללא תנאי של מפעל ההתנחלות כולו בשטחי הגדה המערבית וירושלים המזרחית, שהוא מנוגד לחוק הבינלאומי. זאת, כאיתות על רצינות כוונות ובניית אימון מדיני בין הצדדים. בנוסף, תגובש תכנית לפינוי/פיצוי עבור המתנחלים כהכנה לפינויים לישראל. במקביל, יופסק הניצול החד-צדדי של משאבי הטבע בתחומי גבולות 67, תוך נישול הפלסטינים.
- נברך על מעורבות בינלאומית רחבה לצידה של ארה"ב, הכוללת את האיחוד האירופי ומדינות ליבת הליגה הערבית, להתנעת תהליך מדיני באמצעות ועידה בינלאומית רחבה, המקיפה את כל סוגיות שיתוף הפעולה המדיני, הכלכלי והבטחוני באיזור.
- לשם התנעה של תהליך מדיני שכה חיוני לבטחוננו הלאומי, אנו קוראים למועצת הבטחון של האו"ם להכיר בפלסטין כמדינה עצמאית וחברה מלאה בעצרת הכללית ובארגונים הבינלאומיים של האו"ם. זאת, כמסדרון מוביל למו"מ על הסכם קבע לשלום, כאשר הצדדים מתייצבים למו"מ כשוויים, מדינה מול מדינה.
- השינוי המהפכני בעמדת ישראל, כתוצאה מההתחייבות המדינית המוצהרת לסיום הכיבוש בהסכם והקמת מדינת פלסטין בשכנות לישראל, תחולל שינוי מגמה במעמדה הבינלאומי הרעוע, כאשר זרמים הרסניים של דה-לגיטימציה ואנטישמיות המופנים כלפי ישראל והעם היהודי יידומו, בעוד העולם הערבי והמוסלמי פותח שערו לקבלנו כשותף. ללא סיום הכיבוש, שינוי כזה חסום.
- בעתיד, אחרי שיוסדרו היחסים המדיניים בין שתי המדינות, אנו נשאף להקים תשתית לקידום הפיוס בין שני העמים, ושיכוך האיבה ארוכת השנים שהתאבנה בתודעה הקולקטיבית משני צידי המתרס, כתוצאה מהסכסוך המתמשך מאה שנים ויותר.

ישראל והעולם היהודי

ישראל היא מדינת העם היהודי וכל אזרחיה. על היחסים בין ישראל ליהודי התפוצות להתבסס על דיאלוג כן ומכבד.

שמאל זה מרצ

- מרצ שותפה למאבק בתופעות מדאיגות של אנטישמיות וגזענות, הקיימות ומתגברות ברחבי העולם.
- מרצ תפעל להידוק הקשרים עם הזרמים ההומניסטים והמתקדמים בקרב יהודי התפוצות על בסיס דיאלוג כן ומכבד.

שמתאל זה מרצ

7. צדק סביבתי, טבע וזכויות בעלי חיים

צדק סביבתי הוא הזכות השווה לנגישות לאוויר נקי, לאיכות חיים ולבריאות. הקשר בין האדם לבין המקום בו הוא חי, הצמחייה ובעלי החיים הוא חלק אינטגרלי מחיינו. ההגנה על משאבי הסביבה ועל הזכות לנגישות שווה של החברה אליהם, גם בדורות הבאים, היא עקרונות העומדים בלב תפיסתה הסביבתית של מרצ.

הציבור הישראלי מודע ופועל לקידום הצדק הסביבתי, אולם הממשלה הנוכחית והעומד בראשה פעלו בניגוד למחויבויותיהם לציבור גם בהקשר זה. בקדנציה האחרונה החליטה ממשלת ישראל על הפרטת קרקעות המדינה – הידועה יותר בשם "הרפורמה במדיניות הקרקע והתכנון בישראל". זוהי מדיניות שמנציחה את עוולות המערכת הקיימת, מעודדת בזבוז קרקעות משווע, ומאיצה את היחלשותם הכלכלית-חברתית של יישובי הפריפריה.

על ישראל להפסיק להתעלם מהסוגיות הסביבתיות, ולפעול לחלוקה הוגנת של משאבי הטבע הישראליים וההכנסות מהם.

מרצ הובילה את המאבקים להגנת הסביבה בכנסת, בממשלה וברשויות המקומיות, באמצעות שיתופי פעולה חשובים עם ארגוני התנועה הסביבתית ועם פעילים בודדים, וכן עם נבחרי ציבור ממפלגות אחרות. אולם לא די בגיוסה של המערכת הפוליטית למערכה הסביבתית. מרצ פועלת ותמשיך לפעול להרחבת המעגלים המחויבים להגנת הסביבה וכן לחיזוק גיבוי מערכות החוק והמשפט, התעשייה, החקלאות, הצרכנות, הכלכלה, הביטחון, התכנון והחינוך.

שטחים פתוחים ומדיניות תכנון:

לשטחים הפתוחים ערך רב מבחינה אקולוגית וחברתית. בישראל הצפופה ערכם עולה והאיומים הנשקפים להם מתעצמים, ונובעים בעיקר מהתייחסות לקרקע כמשאב נדל"ן וככלי פוליטי. הרפורמה בניהול הקרקעות שמביאה להפרטתן מחריפה מצב זה, והרפורמה בתכנון המקודמת על-ידי ראש הממשלה צפויה לחבל באופן אקוטי ביכולת להגן על שטחים פתוחים. לכן יש צורך במלחמת מנע ותיקון המעוות: קרקעות המדינה תישארנה בבעלות המדינה, ותיאסר מכירתן.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ייקבעו קריטריונים להחכרת קרקעות המדינה ברוח ערכי השוויון וצמצום הפערים החברתיים. רשות מקרקעי ישראל תחויב לפרסם הצעות החלטה, את החלטותיהם וכן פרוטוקולים של דיוני

שאל זה מרצ

- מועצת המנהלים.
- ישונו סדרי העדיפויות של רשות המקרקעין (ממ"י לשעבר) כך שיושם דגש על שיתוף הציבור, על שקיפות ועל האינטרס הלאומי ולא על הפרטת קרקעות המדינה.
- תבוטל הרפורמה בתכנון ותקודם רפורמה חלופית לתכנון מושכל, שקוף ומשתף. בבסיס חוק התכנון והבנייה המתוקן שתציע מרצ יעמדו האינטרס הציבורי ושלמות המערכות האקולוגיות. רפורמה זו תפעל לחיזוק ועדות התכנון המחוזיות, ולהגברת המעורבות האזרחית בהליכי התכנון לרבות הרחבת זכות ההתנגדות לארגונים אזרחיים ולציבור הרחב, וכן להגברת השקיפות והנגישות הציבורית למידע. יש לייעל את תהליך הרישוי, בין השאר באמצעות הקצאת כוח האדם הדרוש לוועדות התכנון הקיימות, וכן לוועדות המחוזיות.
- יבוטלו מוסדות במערכת התכנון, שכל תכליתם עקיפת המהלכים המקובלים ודחיית האינטרס הציבורי, כמו הוות"ל והווד"לים.
- מערכת הביטחון תוכפף לכל התנאים, המגבלות ועקרונות השקיפות החלים על כל גוף אחר במערכת התכנון.
- על מדיניות התכנון להיות ארוכת טווח, ולהתייחס לקרקע כמשאב ציבורי, השייך באופן שווה לכלל הציבור בישראל. יש לשמור על עקרונות תמ"א 35, לצופף מרכזים עירוניים, לעודד בנייה רוויה, בנייה לגובה ובנייה ירוקה, ולפעול לצמצום הבנייה צמודת הקרקע.
- הפרבור הוא בעיה משמעותית שמתבטאת בבזבוז משאבי קרקע, בהגדלת התלות בתחבורה, בתשתיות ועוד. יש לפתח מרכזי שירותים ותעסוקה בכל גוש יישובים, על מנת לאפשר לכל האזרחים נגישות טובה לשירותים ציבוריים, מסחריים וקהילתיים, במרחק הליכה או נסיעה קצרה מהבית. על התכנון לקחת בחשבון היבטים סביבתיים, חברתיים, תחבורתיים ובריאותיים. על כל תכנון לאפשר ניידות באמצעים בני קיימה – בראש ובראשונה הליכה ברגל, רכיבה על אופניים ותחבורה ציבורית יעילה ושימושית. בכל תכנון עירוני יש לקחת בחשבון הקצאת שטחים ירוקים בהתאם לחוק ולתקנות.
- בהתאם להחלטות עבר של ממשלת ישראל ושל מוסדות התכנון, לא יוקמו יישובים חדשים בישראל. איסור זה יעוגן בחוק. תחת זאת, התכנון יתמקד בחיזוק ועיבוי יישובים קיימים, לרבות יישובי הפזורה הבדואית בנגב.
- תכניות ישנות (בנות 8 שנים ומעלה) שטרם הוחל בביצוען תעלנה לדיון מחדש במוסדות התכנון, תוך התייחסות לחקיקה העדכנית ולתמ"אות החדשות, בפרט בתחום הבנייה על החופים.
- התכנון יביא בחשבון שיקולים אינטגרטיביים של שמירה על ערכי טבע ונוף, מורשת תרבותית וחברתית (כגון חקלאות, ארכיאולוגיה, מגוון צורות ההתיישבות, מסורות אתניות ולאומיות) וצדק חברתי.
- בנייה ירוקה: חיוב בנייה חדשה בעמידה בתקן הישראלי החדש לבנייה ירוקה. תמיכה ממשלתית וסבסוד בשיפוץ סביבתי של מבנים קיימים בשיטת רטרופיטינג (המביאה לצמצום צריכת

שאל זה מרצ

האנרגיה, המים וחומרי הגלם).

מדיניות ידידותית לסביבה – הטמעת התפיסות הקיימות בתהליכי קבלת ההחלטות

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת נגישות הציבור למידע סביבתי, לרבות מידע עדכני בזמן-אמת על נזקים ומפגעים סביבתיים ומידע תכנוני (לרבות מסמכים נלווים). יישום ואכיפה מלאה של חוק חופש המידע (מידע סביבתי). לצורך הגברת השקיפות יש לקדם חקיקה המחייבת תאגידיים עסקיים ממשלתיים, פרטיים וציבוריים כאחד לדווח באופן מסודר לציבור על השפעותיהם החברתיות-סביבתיות, במגוון תחומים רחב יותר מהמחויב בחוק כיום.
- תיושם חובת ההיוועצות בארגונים הסביבתיים הקיימת בחוק, שנחקק ביוזמת מרצ, ותורחב חובה זו להליכים נוספים, המשפיעים על הסביבה.
- שיתוף הציבור בקבלת החלטות: אימוץ מנגנונים מתקדמים של שיתוף הציבור בקבלת החלטות, כגון וועדת האזרחים, לרבות בנושאי תשתיות, תכנון, סביבה ובריאות הציבור. ארגוני סביבה וחברה יהוו נדבך חשוב בהליך שיתוף הציבור וקבלת ההחלטות.
- הקמה מחודשת של נציבות הדורות הבאים בכנסת, שתמשיך לפעול בסיוע לחקיקה, בתחקיר ובעיצוב מדיניות הממשל הישראלי.
- הקמת מסגרות אזוריות לטיפול בסוגיות סביבתיות חוצות גבולות, לרבות שיתוף פעולה עם הרשות הפלסטינית, מצרים וירדן. המערכות האקולוגיות אינן מתחשבות בגבולות מדיניים ובתחומים רבים דרוש פתרון אזורי לבעיות משותפות. גופים אלה יגבשו פתרונות ארוכי טווח לבעיות חוצות גבולות כמו זיהום נחלים, זיהום מי תהום, בנייה משולחת רסן, מזבלות לא חוקיות, ציד לא חוקי ועוד. למסגרות אלה תהיה סמכות מעוגנת בחקיקה שתבטא גם בייעוץ למערכת הביטחון.
- אשרור אמנות בינלאומיות בנושאי סביבה, שמירת טבע ובריאות הציבור, וחקיקה שתעגן את ביצוע הוראות אמנות אלה. מרצ תפעל לאימוץ תקנים וחוקים מתקדמים מהעולם כולו.
- החינוך הוא תנאי יסוד להגנה על הסביבה, ולכן יש לשלב את לימודי הסביבה בתוכנית הלימודים הפורמלית והבלתי פורמלית, לא רק כחלק ממדעי הטבע אלא גם כחלק מלימודי חובה, שירחיבו את אופקיהם של תלמידי ישראל החל מרגע כניסתם אל מערכת החינוך הציבורית, בגילאי הגן. לימודי הסביבה יעניקו לתלמידים אפשרות לבחון ולהבין את השלכות מעשיהם והחלטותיהם בתחום הסביבתי על עצמם, על שכניהם ועל סביבתם. כמו כן, יש לקדם ולהרחיב מערכי חינוך והסברה לאוכלוסייה הבוגרת במגוון תחומים.

שמאל זה מרצ

- חידוש פעילות המועצה הלאומית לנושא איכות הסביבה שחדלה לפעול ב-2003. מועצה זו תכלול באופן קבוע נציגי ציבור, ארגונים סביבתיים, נציגי אקדמיה ואת הגופים המפתחים. המועצה תזמין, לפי העניין, נציגים של קבוצות אשר נפגעות באופן תדיר מתהליכי פיתוח, תיעוש, או הזנחה סביבתית ותכנונית כגון הבדואים בנגב.

חלוקה הוגנת של נכסי הטבע בישראל

ממשלות ישראל בעשורים האחרונים הובילו להפרטה פרועה של נכסי הציבור והטבע. שאלת הבעלות על משאבי הטבע היא מהותית ומוסרית כפי שהיא כלכלית והיא מחייבת דיון ציבורי מעמיק, תוך מתן מידע מלא ונטול אינטרסים. הדיון בכנסת בסוגיית חלוקת רווחי הגז, הראה עד כמה המערכת הפוליטית פועלת באופן שטחי ונסחטת על-ידי גופים אינטרסנטיים, בניגוד לאינטרסים של כלל הציבור.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת שיעורי מס מוגדלים לחברות העוסקות בניצול משאבי טבע, חקיקה שתכפיף את השיקולים הכלכליים של ניצול משאבי טבע לשיקולים ומגבלות סביבתיים.
- פיקוח על מחירי הגז הטבעי והגבלות על ייצוא.
- הבטחת מעורבות המדינה בקבלת החלטות כדי לייצר איזון בין הרצון לייצר רווחים כלכליים לבין אינטרסים של שימור משאבי טבע, מחוייבות סביבתית בריאות וכיו"ב.
- קביעת מכסות ומגבלות לניצול של משאב טבעי, וייצורו מנגנוני אכיפה יעילים. תבוטל הארכת הזיכיון המופקר לניצול משאבי ים המלח לעוד עשורים רבים.
- שמורות הטבע, הגנים הלאומיים, אתרי המורשת ואתרי ההנצחה הם קניין המדינה ושייכים לכלל אזרחיה, ולכן עליהם להיות מנוהלים על-ידי המדינה באמצעות רשות שמורות הטבע והגנים הלאומיים. יש להפסיק כליל את העברתם של אתרי הנצחה וגנים לאומיים לגורמים פרטיים ועמותות פוליטיות, ולהחזיר למדינה את ניהול האתרים שכבר הופרטו.
- הבטחת נגישות ומעבר חופשי של הציבור בשטחים פתוחים, שמורות טבע וחופים, והגברת האכיפה נגד גורמים פרטיים ועסקיים המגבילים את הנגישות אליהם. בכלל זה חופי הים, ים המלח והכנרת, פסגת החרמון ואתרי טבע ונופש ציבוריים אחרים.
- הטבע יוכר כצרכן לגיטימי בעל זכות וצורך בשירותים ומשאבים שונים, בדומה להכרה שכבר בוצעה בזכות הטבע למים.

שמאל זה מרצ

זיהומי אוויר, אדמה ומים

זיהום האוויר בישראל הוא חמור ומהווה מפגע סביבתי ובריאותי משמעותי. חשיפה ממושכת לזיהום אוויר גורמת לפגיעה בלתי הפיכה בבריאות. הנפגעים העיקריים מכך הם אנשים מבוגרים מאוד, חולים במחלות נשימתיות, והמתגוררים בקרבת מקורות הזיהום (תחנות כוח, מפעלים, כבישים ראשיים). זיהום קרקעות נובע מהצטברות חומרים רעילים וכימיקלים שונים שמקורם בתעשייה, בחקלאות ובתשטיפים מכבישים. עתודות המים במישור החוף ובשפלה הפנימית נמצאות תחת איום תמידי מחלחול של חומרים רעילים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הנהגת מדיניות "המזהם משלם": מתן קנסות גבוהים ועונשים מרתיעים לעוברים על התקנים המותרים.
- יחוקק מס לצמצום פליטות הפחמן, בדומה לתוכנית האוסטרלית, אשר יחייב תאגידי מס בהתאם לרמת פליטות הפחמן שהם מייצרים.
- אכיפת האיסור על השלכת פסולת לסוגיה בשטחים הפתוחים, וקידום אתרים חוקיים ומוסדרים למעבר והשלכת פסולת, מיחזור והטמנה.
- חקיקת חוק עידוד תעשיות ידידותיות לסביבה שיחייב עידוד ממשלתי לתעשיות ידידותיות לסביבה ויביא למעבר לתעשיות נקיות במקום תעשיות מזהמות.
- פריסת מערכי ניטור ומעקב אחר זיהומי אוויר, קרקע, מים וקרינה, לקבלת נתונים הנגישים לציבור הרחב בזמן אמת.
- החמרת המעקב, הפיקוח והביקורת על הזרמת שפכים ותמלחות, לנחלים ולים, על-ידי הרשויות המקומיות, התעשייה, חברת החשמל וצה"ל. נקיטת גישה מחמירה במתן היתרים לכך ובענישת החורגים מההיתרים.
- פיקוח ואכיפה של חוקים ותקנות בנוגע להדברה ודישון. כימיקלים המשמשים לשיפור התוצרת החקלאית נשטפים במים, מחלחלים לאדמה ונישאים ברוח. גם פסולת חקלאית, ובעיקר ממשקי החי, נושאת עמה חומרי הדברה, אנטיביוטיקה, הורמונים ושאר מזהמים, שיש צורך קריטי בטיפול בהם.
- הרחבת אפשרויות האכיפה הישירה – לאפשר לאזרח לתבוע באופן ישיר פיצוי מתאגידי מזהמים, בלא חובת הוכחת נזק.
- הגדלת התקציב למו"פ של מקורות אנרגיה חלופיים ובעיקר ניצול אנרגית שמש ורוח.

שאל זה מרצ

צרכנות מושכלת, אשפה ופסולת מוצקה

אחד המחירים הכבדים של השיפור ברמת החיים הוא כמויות הפסולת הגדולות. בישראל יצור הפסולת לאדם הוא מהגבוהות בעולם. שיעור ניכר מהפסולת לא מוצא את דרכו לאתרי הטמנה מוסדרים, ולעתים אף לא נאסף כלל. בישראל קיים רק אתר אחד גדול לטיפול בפסולת מסוכנת (רמת חובב), מה שגורם להובלה של פסולת מסוכנת לאורך צירים ארוכים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- המעגל המסתיים בהשלכת פסולת מתחיל בצריכה. צריכת היתר היא חלק מתפיסת העולם הניאו-ליברלית, והיא מנוגדת לאינטרס הציבורי. יש ליצור תמריצים כלכליים חיוביים ושלייליים על מנת לעודד לצרוך פחות ובאופן מושכל, תוך צמצום בהיקף האריזות ומיחזור.
- לרגולציה צרכנית bottom-up השפעה רבה על היצרנים והספקים, אך היא מחייבת ציבור צרכנים מודע וכלים אינפורמטיביים העומדים לרשותו. על הצרכנות להיות מושתתת על בחירה חופשית, מושכלת ומודעת, אשר תאפשר לצרכן לשלוט בכמות ובאיכות של המוצרים והשירותים אותם הוא צורך. יש להעמיד לרשות הצרכן ידע מקיף על נסיבות ייצור המוצר, על התנאים החברתיים של העמלים בשרשרת הייצור וההובלה, ועל המחיר הסביבתי שהמוצר גבה בעת ייצורו והשלכתו.
- כדי למנוע שינוע מיותר יש לעודד צרכנות המבוססת על ייצור מקומי גם במישור הלאומי וגם במישור של אזורים בתוך הארץ.
- כל רשויות המדינה והחברות הממשלתיות יאמצו מדיניות של חיסכון בצריכה, בעזרת העדפת שימוש בדואר אלקטרוני ובמסמכים וירטואליים על פני חלופות מודפסות, העדפת חומרי בנייה וציוד משרדי שדורשים פחות משאבים ומייצרים פחות פסולת, איסור שימוש בכלים חד פעמיים ומנגנונים לחיסכון באנרגיה.
- יחוקק חוק חובת איסוף, מיחזור ושימוש בפסולת בניין ופסולת מוצקה ממוחזרת בפרויקטים ציבוריים.
- קידום החוק שהוצע על-ידי מרצ עוד בכנסת ה-17 לאיסור שימוש בשקיות פלסטיק במרכולים.
- עידוד מדיניות המיחזור במגזר הפרטי ובתעשייה.
- החלת חוק הפיקדון למיכלי משקה גם על בקבוקים בנפח ליטר וחצי ויותר.
- מתן מענה לפסולת אלקטרונית, שזקוקה לטיפול מיוחד.
- הצבת יעדים למיחזור בכל הענפים, לקידום המחקר על שימוש בפסולת ממוחזרת, ויעדים לרכישת חומרים מוחזרים כחומרי גלם וכמוצרים סופיים. הטלת אחריות האיסוף, המיון והמיחזור

שמאל זה מרצ

- על הרשויות המקומיות בשילוב עם היצרנים והמשווקים, בעזרת כלים ותקציבי מדינה.
- יישום טכנולוגיות מתקדמות לטיפול בפסולת מסוכנת (מיצוק מיצוב). צמצום היקפי הפסולת המסוכנת באמצעות טכנולוגיה ייעודית ומדיניות שימוש מאוזנת במרכיבים רעילים, כימיים וביולוגיים.
- אכיפה וענישה משמעותית לכל המשליכים פסולת באתרי הטמנה בלתי חוקיים או ברשות הרבים. תמריצים חיוביים לקבלני פינוי פסולת ביתית ופסולת בניין שיפנו את הפסולת לאתרים מוסדרים.

מים

- מים הם המצרך הבסיסי ביותר לאדם. לכל אדם זכות לקבלת מים בהתאם לצרכיו. הפרטת המים, באופן שתאגידי המים מנוהלים כמשק סגור, מנוגדת לתפקידה הבסיסי של המדינה כספקית שירותים חיוניים.
  - בישראל אין תפיסה מערכתית ארוכת טווח לטיפול במקורות המים ובמשך שנים נוהלה מדיניות שהובילה לזיהום מקורות המים, לבזבוז, ולאפליה בהקצאת המים ובחלוקתם בין אוכלוסיות ומגזרים.
- מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יבוטלו תאגידי המים ויוחזר ניהול המים אל המדינה, כחלק בסיסי מתפקידה. התשלום עבור המים יעשה בלא מימון של מערכות נפרדות, בזבזניות ומפלות, כאשר התשלום בגין צריכה סבירה, בהתאם לצרכיו של אדם, יהיה נמוך ומידתי.
- קביעת תפיסה מערכתית של מקורות המים, תוך לקיחה בחשבון של כלל השימושים במים. בכלל זה הבטחת זכות הטבע למים.
- הבטחת שוויון בחלוקת הנגישות למים בכלל, ולמים ראויים לשתייה בפרט. הפסקת אפלייתם של ישובים ערביים, מוכרים ושאינם מוכרים, בהקצאת מים לצרכי חקלאות.
- איסור על ניתוקי מים.
- פיתוח מקורות מים אלטרנטיביים, כגון מחזור מי הביוב והתפלה. מימוש התכנית להקמת מרכז פיתוח מקורות מים בינלאומי בישראל.
- חקיקה שתאפשר ותעודד את האזרח לאגור מי גשמים ולמחזר מים אפורים, מהלך שהתחיל בכנסת היוצאת ביזמת מרצ ונתקל בהתנגדות הממשלה.
- ריסון הרשויות המקומיות על-ידי הקמת מערכת במשרד הפנים שתפקח על שימושי מים ברשויות המקומיות. ריסון צה"ל ומערכת הביטחון בנוגע לבזבוז מים.
- שינוי חוק המים, והתאמת החוק כך שיוביל לשיקום וניהול בר קיימא של משאבי המים הטבעיים,

שמאל זה מרצ

שיקום זרימת המים בנחלים, והגברת השקיפות ומעורבות הציבור בהליכי קבלת החלטות במשק המים.

אנרגיה

ישראל היא בעלת פוטנציאל עצום להפקת אנרגיה ממקורות מתחדשים. השימוש בהם, ובמיוחד באנרגיה סולארית, מהווה יתרון הן מבחינת הסביבה והן מבחינה כלכלית, חברתית ובריאותית. ישראל התחייבה להגביר את השימוש באנרגיות מתחדשות, אולם קצב ההתקדמות הוא איטי מאד. ניצול אפיק זה יצמצם את התלות של ישראל במדינות המייצאות נפט ויביא לעצמאות כלכלית. יש לעודד ייצור חשמל ממקורות אנרגיה מתחדשים ולעודד פיתוח שוק סולארי כחול לבן שימש גם לייצוא. מציאת מאגרי גז טבעי גדולים אל מול חופי הים התיכון רק לאחרונה גררה עמה התרגשות וגילויי שמחה, אך יש לזכור שגם גז טבעי הוא מקור אנרגיה פוסילי, אשר הפקתו וניצולו כרוכים בזיהום רב ואגירתו מהווה סיכון לתושבים החיים בשכנות למאגרים אלו.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת יעד למעבר לאנרגיה ממקורות מתחדשים בשיעור של תוספת אחוז לשנה, כך שעד 2020 10% ממשאבי האנרגיה של ישראל ייוצרו מאנרגיות מתחדשות ועד 2030 20% ייוצרו מאנרגיות מתחדשות. אי עמידה ביעד השנתי כמוה כאי עמידה ביעדי התקציב, ועל כן מהווה עילה לפיזור הממשלה.
- יישום מדיניות מקיפה של התייעלות וחיסכון, במוסדות המדינה, במערכת הביטחון, במגזר התעשייתי, החקלאי, העסקי והפרטי.
- יישום החלטת הממשלה להקמת תחנת כוח סולארית בנגב, תוך התחשבות באתרים רגישים המקיימים מערכות אקולוגיות מדבריות.
- קידום תכנית לאומית להתייעלות אנרגטית לשם הטמעת מקורות אלה במשק החשמל הישראלי.
- קידום הפקת אנרגיה מפסולת באמצעות חקיקה, משאבים, כלים ושטחים ייעודיים למטרה זו. מתן תמריצים והתחייבויות ארוכות טווח למחיר רכישת אנרגיה מתחדשת, לייצור ולשימוש באנרגיה סולארית לצריכה ביתית, במפעלים ובמקומות ציבוריים, תוך העדפת גופים ציבוריים וקואופרטיבים.
- איסור הקמת תחנות כוח חדשות המתבססות על דלקים פוסיליים כמו נפט, פחם וגז טבעי (כמו אלה המתכוננות באשקלון ובקריית שמונה), ואיסור הרחבת היקף פעילותן של הקיימות.
- תבטל ההקפאה של התכנית הלאומית להפחתת פליטות, והיא תורחב לתחומים נוספים שטרם זכו בה למענה.

שמהל זה מרצ

- מתן תמריצים להחלפה, שיפור ושדרוג של ציוד ומיכון לחסכוניים באנרגיה.
- עיגון בחקיקה של התקנות להפסקת השימוש בנורות להט והוצאתן מחוץ לחוק תוך פרק זמן מוגדר, בדומה לחקיקה במדינות שונות באירופה, במקביל לסבסוד נורות חסכוניות.
- הפסקת הפרויקט להפקת נפט מפצלי השמן בשפלת יהודה, המסכן את תושבי האזור ואת המערכת האקולוגית בו, ועלול לגבות מחיר יקר בחיי אדם, בבריאות ובכספי ציבור.
- בעקבות דוחות אחרונים של האו"ם, מהם עולה שהגורם העיקרי לפליטת גזי חממה הוא משקים חקלאיים מתועשים, יש לבחון את המדיניות החקלאית בישראל, בעיקר במשקי החי, ואת המדיניות הצרכנית והמסחרית הנלווית, ולהכפיף לכללי שמירה הסביבה וצמצום פליטת מזהמים וגזי חממה.
- יש להביא לשקיפות ולהעברת מידע שוטף לגבי השימוש באנרגיה גרעינית בישראל ודרכי קבירת פסולת גרעינית. אין לפתח אנרגיה גרעינית בלא חקיקה ישירה בענין זה, אשר כוללת גם מערכות של פיקוח ובקרה.
- ביטול חוק הנפט, המאפשר לכל יזם לפעול כאוות נפשו, בעידוד המדינה, ובכל מחיר סביבתי, בחיפוש אחר נפט, וקידום חקיקה שתקח בחשבון שיקולים סביבתיים, שקיפות ושיתוף ציבור.
- הקמת ועדת חקירה ממלכתית לאסון הנפט בשמורת עברונה, שמסקנותיה יוטמעו בחקיקה.

תחבורה ותאונות דרכים

תחבורה ציבורית מגוונת ומפותחת, היא מרכיב מפתח בתפיסה הסביבתית. היא מהווה תנאי הכרחי לניוד אוכלוסיות מהפריפריה למרכזי ערים, להקטנת פערים, לצמצום זיהום האוויר ולשימוש חסכוני ומושכל בקרקע. הקטל בדרכים בישראל גובה מחיר גבוה שיקטן ככל שתפותח מערכת תחבורתית ציבורית יעילה ונוחה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העדפה משמעותית לתחבורה הציבורית והשקעה מסיבית בתשתית התחבורה הציבורית. הנחת מתקני תשתית אלה תיעשה בצורה מחושבת על מנת לחסוך בכספי ציבור, להגביר יעילות צפויה ולמנוע פגיעה בערכי טבע נדירים (כמו נחל יתלה). עידוד השימוש בתחבורה הציבורית, תוך הקצאת משאבים הולמים, הגברת תדירויות וזמינות, מערך מודיעין וכרטוס משולב. מחירי התחבורה הציבורית יסובסדו בשיעור של 80% לזקנים, ילדים, סטודנטים ואנשים עם מוגבלות.

שאל זה מרצ

- סלילת לפחות 50 ק"מ של נתיבי תחבורה ציבורית בשנה עם אכיפה קבועה.
- הפעלת תחבורה ציבורית שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה, כבסיס לשיפור וקידום אוכלוסיות מוחלשות, לקירוב פריפריה למרכז ולצמצום השימוש ברכב הפרטי על השלכותיו השליליות לסביבה. לכל אדם בישראל הזכות לתנועה בכל עת. מניעת תחבורה ציבורית בשבת וחג, מונעת את האפשרות להסתמך על תחבורה ציבורית ועל כן היא בעלת השלכות סביבתיות וחברתיות חמורות ומחייבת רבים להחזיק ברכב פרטי.
- קידום הקמת רשויות מטרופוליניות לתחבורה, שתראינה לנגד עיניהן את המכה התחבורתית הכוללת במטרופולין, לצד הצרכים של אוכלוסיות התושבים במטרופולין. הרשות המטרופולינית לתחבורה תקדם מערך תחבורה ציבורית במטרופולין, על בסיס תכנון משותף לרשות המטרופולינית, למשרד התחבורה ולתושבים המקומיים, ולא על פי רצונותיה של מפעילת התחבורה הציבורית.
- יישום מלא של תכנית קווים מהירים לאזורי תעסוקה.
- חיוב הגשת תסקיר תחבורה מקיימת לכל תכנית בנייה חדשה.
- עידוד ההתניידות הבלתי ממונעת, כמו אופניים או הליכה ברגל, על-ידי יצירת מסלולים בטיחותיים, הרחבת אפשרות להטענת אופניים בתחבורה ציבורית, מאבק בגניבות האופניים, מערך השכרת אופניים, מקלחות במקומות העבודה ועוד.
- צמצום הנסיעה הפרטית באמצעות הפחתה בייבוא כלי רכב, הורדת כלי רכב ישנים מהכביש, הגדלת הקנסות, ההיטלים, האגרות והמסים הכרוכים בהחזקת רכב, מס מוגדל על רכב שני למשק בית, צמצום ההשקעה בכבישים חדשים ובמקומות חניה.
- צמצום ההקלות לליסינג – לא ניתן יהיה להכיר כהוצאות תאגיד, בגין דלק ששולם, באם אין הגבלה לסך הק"מ שעובד נוסע ברכב התאגיד.
- נתיבי תחבורה ציבורית בכניסה לערים הגדולות והרחבת מיסי הגודש. מודל הנתיב המהיר לתל אביב, אשר כולל מערכת תחבורה ציבורית יעילה ומפותחת צריך להיות מועתק לכניסות המזרחיות והצפוניות לתל-אביב ומודלים דומים צריכים להיות מופעלים בכניסה לירושלים ולחיפה.
- רכב שיושבת ליום עבודה קבוע בשבוע יקנה הטבות כלכליות לבעליו.
- הטבות למקומות עבודה שיעודדו שימוש בתחבורה ציבורית או באמצעים לא ממונעים (אופניים וכו'), וכן כאלה שיעודדו נסיעות משותפות לעבודה (car sharing).
- מדיניות שלא מעודדת ייבוא כלי רכב חדשים ורכישתם. במקרה של רכישת רכב חדש, תהיה עדיפות ברורה לכלי רכב שאינם בזבזנים ופולטים פחות זיהום וגזי חממה (לדוגמה כלי רכב "היברידיים").
- תכנית לריסון טיסות לחו"ל על-ידי חברי הכנסת והממשלה, תוך הצגת דוגמה אישית לציבור: מעבר למכסה שנתית שתיקבע בחוק, כל שר או חבר כנסת שיטוסו יאלצו לקזז את המחיר

שמאל זה מרצ

- הסביבתי של טיסתם באמצעות תרומה מכיסם למטרה סביבתית לאומית.
- הקפאת התכניות להעברת שדות תעופה אזרחיים ופתיחת שדות תעופה חדשים ברחבי הארץ, בעיקר במועצות אזוריות חקלאיות כמו מנשה או מגידו, עד שיתקיים דיון ציבורי מקיף בנושא, בו קולם של תושבי האזור יהיה בעל המשמעות המכרעת.
- יישום התכנית הלאומית הרב שנתית למאבק בתאונות הדרכים (על בסיס דוח שיינין עם שינויים מתבקשים למניעת הגדלת נפח התנועה), כולל השקעת המשאבים הדרושים לביצועה.
- ביסוס הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים כרשות עצמאית.
- הגברת החינוך וההסברה לתרבות הבטיחות בכל המגזרים בישראל.

שמירת טבע

מדינת ישראל התברכה בעולם טבע מגוון ועשיר, שכמעט ואין דומה לו בעולם ביחס לשטחה המצומצם של המדינה. עולם טבע ים תיכוני חופף לעולם המדברי, ומאפשר מפגשי צומח וחי, נופים בראשיתיים, תופעות ייחודיות בעולם כולו, מסלולי נדידת ציפורים ועוד. על מדינת ישראל לשמור מכל משמר על האוצרות הנדירים שהופקדו בחלקה. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- שמירה על השטחים הפתוחים על-ידי שקילה מחדש, דיון מעמיק ואף ביטול תכניות שכבר אושרו לבנייה, כבישים, מתקני תשתית, חקלאות ועוד.
- הכרזה של שר הפנים על עשרות שמורות טבע וגנים לאומיים, התקועים במערכת הבירוקרטית כבר עשרות שנים ללא מענה.
- הגנה על מערכות אקולוגיות ייחודיות בישראל בהתאמה לסטנדרטים המקובלים באיחוד האירופי ובארה"ב. לדגש מיוחד תזכינה מערכות רגישות כמו מדבריות, חורש טבעי, בתות, מערות, נחלים, בריכות חורף, חופי הים והכנרת, מפרץ אילת והים התיכון.
- חקיקת חוקים ייעודיים להגנה על ערכי טבע ייחודיים לישראל, כמו ים המלח וארץ המכתשים.
- חשיבות רבה תיוחד לסוגיית ים המלח. שיקום ים המלח יתבצע באמצעות הפסקת ניצול משאביו, צמצום שאיבת מים ממקורותיו, והפעלת מדיניות מתאימה כלפי אתרי התיירות סביב ים המלח ובעיקר כלפי המפעלים התעשייתיים, האחראים, יחדיו, לאחוז ניכר מקצב ההתאיידות השנתי של ים המלח. פרויקט "תעלת הימים" שנבחן בימים אלה אינו מקובל על מרצ בצורתו הנוכחית, ועד שלא תישקלנה ברצינות החלופות (כולל חלופת אפס, המשולבת באמצעי השיקום שהוזכרו לעיל) אין מקום לקדם פרויקט זה.

שמאל זה מרצ

- מאבק עיקש בפלישות הביולוגיות לישראל, בעלי חיים וצמחים שמוכנסים למדינה על-ידי האדם ומתבססים במערכות אקולוגיות, תוך כדי פגיעה בחי ובצומח המקומי. מאבק כזה יעשה על-ידי מערכת משולבת של מחקר, מכס, פיקוח, אכיפה והסברה. יבואנים, גני חיות, מבריחים בלתי חוקיים וסוחרי חי וצומח יאלצו לקבל אחריות מלאה על הנזקים שייגרמו בעקבות פעולותיהם.
- מאבק בכורי חול בלתי חוקיים, על מנת לשמור על בתי הגידול החוליים בישראל, הנמצאים בסכנה. פיקוח על שימוש בחול על-ידי קבלני בנייה והגבלתם בנושא זה.
- אישור ותקצוב תכנית לאומית לשיקום נחלי ישראל
- קידום חוק הניקוז והגנה מפני שטפונות, תוך חיזוק הראיה הסביבתית - אקולוגית.

חופים וים

הים והחופים הם משאב ציבורי חשוב ונדיר שמצריכים התייחסות מיוחדת. על החופים והים יש איומים רבים מכיווני נדל"ן, קידוחים, מסחור, איום סביבתי, בריאותי ועוד. מדינות רבות בעולם התקדמו לניהול אינטגרטיבי של הים והחופים כאשר כלל השיקולים נלקחים בחשבון וגם בישראל נעשתה עבודה משפטית ואקדמית לבחינת הנושא. על מדינת ישראל להכיר בחשיבות של שמירת הים ומשאביו לעתידה של ישראל ובמקביל לשמור על הים והחופים כמשאבים ציבוריים ונגישים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- לפעול לאיסור על גביית תשלום בכניסה לחופי הים של מדינת ישראל. (מרצ היא לא בעלים של החופים ולכן השינוי בנוסח)
- הקמת רשות לניהול אינטגרטיבי של הים שתכולל את כל בעלי העניין ומקיף את כל השימושים הימיים השונים ותאפשר שקיפות בניצול משאבי הטבע, ביקורת ציבורית ושמירה על ערכי הטבע והסביבה בימיים לאורך השנים.
- הכרזה על 20% לפחות משטחי המים הטריטוריאליים כשמורות ימיות וקידום המחקר הימי בתחומי המים הכלכליים לצורך בחינת אמצעים לשמירה על הסביבה הימית בתחום זה.
- הסדרת ענף הדייג תוך דאגה למגוון הדגה, למערכות האקולוגיות הימיות ולפרנסת הדייגים.
- קידום ותקצוב תכנית פעולה ותשתיות לשעת חירום, שיוכלו לתת מענה מיטבי ומיידי לתקלות במתקני הקידוח והתשתיות בים.

שאל זה מרצ

קרינה בלתי מייננת

מחקרים הראו כי הקרינה הסלולארית היא בין הגורמים הפוטנציאליים להתפתחות מגוון בעיות בריאותיות, מחוסר ריכוז בילדים ועד מחלות סרטניות. יחד עם זאת נדמה כי לא יופסק השימוש בטלפונים הסלולאריים ועמם הצורך באנטנות. יש לערוך מחקר מקיף לגבי הסכנות הכרוכות בהצבת אנטנות סלולאריות באזורים מיושבים, תוך בדיקת חלופות אפשריות.

בהתאם לתוצאות המחקר, מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקפדה על קיום הוראות חוק הקרינה הבלתי מייננת, כבסיס מינימלי לאכיפה. החמרת מדיניות מתן ההיתרים להצבת כל מיני האנטנות סלולאריות, כולל "מתקני גישה". התקנת התקנות הרלוונטיות המתחייבות בחוק שטרם הותקנו עד היום.
- הקפדה על המשך יידוע הציבור על מיקומן וסכנותיהן של האנטנות הסלולאריות. הקמת מערך ניטור ארצי, במימון החברות הסלולאריות, אך בהפעלתו של גורם בלתי תלוי.
- הסרת אנטנות שהוקמו בצורה בלתי חוקית, או ללא אישור, תוך חיוב המפעיל בעלויות וקניסתו.
- איסור הצבת אנטנות בקרבת אוכלוסיות רגישות, כגון מוסדות חינוך, בריאות ובתי אבות.
- הגבלת הטכנולוגיות שמציעות חברות הסלולר למען שמירה על בריאות הציבור וחירותו הצרכנית.
- במשנה זהירות יש לנקוט גם בכל הנוגע לקרינה אלקטרו-מגנטית, ברוח הסעיפים לעיל.
- שימור מבנים ואתרים היסטוריים
- המורשת ההיסטורית הבנויה היא נכס רוחני, ערכי ותיירותי חשוב לדורנו ולדורות הבאים. מרצ רואה בשימור האתרים והמבנים ההיסטוריים כלי חשוב בטיפוח הזהות הלאומית ובגיבוש המורשת התיישבותית.
- מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:
- מניעת הריסה והזנחה של אתרים בעלי משמעות היסטורית מקומית ולאומית. דגש מיוחד יושם על עצירת הרס האתרים ההיסטוריים בירושלים.
- על כל הצעה לשינוי יעוד או סיווג תכנוני של אתר הכולל ערכים היסטוריים תחול חובת קיום שימוע ציבורי, אשר יכלול את המועצה לשימור אתרים, רשות העתיקות, משרדי התיירות, החינוך והגנת הסביבה והציבור הרחב.

שמאל זה מרצ

זכויות בעלי חיים

כמי שדוגלת בהגנה על קבוצות חלשות וחסרות פה להשמעת סבלן ומצוקתן, רואה מרצ באופן טבעי חובה להגן על רווחתם של בעלי החיים. מרצ מאמינה שבצד ההבדלים בין בעלי חיים לבני אדם, חולקות שתי הקבוצות מאפיינים התנהגותיים, קוגניטיביים ורגשיים רבים. בראש ובראשונה חולקים האדם והחיה יכולת לחוש כאב וסבל. נוכח דמיון זה סבורה מרצ כי בצד הרגישות למצוקותיהם ולסבלם של בני אדם, נדרשת מידה הולמת של התחשבות בצרכים, במצוקות ובסבל של בעלי החיים.

חלוקת הסמכויות בין משרדי הממשלה השונים בהגנת בעלי החיים, מנוגדת לאינטרס של בעלי החיים ונובעת פעמים רבות משיקולים של גורמים אינטרסנטיים בשימור מצב פוגעני.

ההגנה על רווחת בעלי חיים ועל האינטרסים הייחודיים להם צריכה להתבצע במספר היבטים, מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יש לרכז את כלל הסמכויות להגנת בעלי החיים תחת המשרד להגנת הסביבה ולנתק כל קשר עם גורמים אינטרסנטיים היושבים במשרד החקלאות, הבריאות והחינוך מנושא הגנת בעלי החיים.
- יש להקצות משאבים הולמים לאכיפה של חוק צער בעלי חיים.
- יש לאסור סחר בפרוות, כפי שהציעה מרצ בכנסת ה-18.
- יש לתקן את חוק צער בעלי חיים – ניסויים בבעלי חיים. ישראל היא המדינה היחידה בעולם המערבי, אשר אינה מקדמת חלופות לניסויים בבעלי חיים. יש לבטל את הוועדות הפנימיות לאישור ניסויים, להוסיף נציגים של ארגונים להגנת בעלי החיים לוועדות המאשרות, ולקבוע קריטריונים מחמירים למתן אישורים לניסויים בבעלי חיים, רק במקום בו הוכח שהמחקר הוא לצורך הצלת חיים ואין לו חלופה מתאימה
- ציד הוא פעילות ברברית, שיש להעביר מהעולם. כדי להגן על חיות הבר יאסר הציד ויקבע עונש של עד 6 שנות מאסר למי שהורשע בעבירת ציד..
- איסור סחר במוצרים שהליך ייצורם כרוך בהתעללות שנאסרה בישראל כמו מכירת כבד שומני של אווזים וברווזים שעברו פיטום בכפייה.
- איסור יבוא כבד אווז.
- אכיפת החוק האוסר על כבילת כלבי 24 שעות ביממה.
- הסדרה בחוק של הפעילות הווטרינרית ברשויות המקומיות
- ביצוע עיקור וסירוס מבוקרים, משולבים בחיסונים, במימון המדינה והרשויות המקומיות, להקטנת אוכלוסיות חתולים וכלבים משוטטים.

שאל זה מרצ

- שיפור התנאים במכלאות עירוניות ושאיפה למסירת בעלי החיים מהמכלאה לאימוץ.
- איסור הרעלת בעלי חיים במקרה של המתה לצורך מיגור הכלבת ואימוץ גישת החיסון האוראלי.
- הרחבת החוק הקיים, כך שיאסור שימוש בבעלי חיים לצורכי מסחר, מופעי בידור וספורט (קרקסים, היפודרום).
- הגנה על עופות בר מפני התחשמלות מקווי מתח גבוה באמצעות מיגון. הגנה על עופות נודדים מפני ירי של חקלאים בנתיבי הנדידה בעזרת סובסידיה של אתרי האכלה. הגנה על בתי הגידול של חיות הבר, מתוך הבנה שזהו המפתח להגנה עליהן. עידוד כרויקטים של השבה לטבע על-ידי מחקר, חינוך וגרעיני רבייה.
- הגברת התמיכה הממלכתית בארגונים הפועלים למען בעלי-החיים ורווחתם.
- שירות טיפול, חילוץ ועזרה רפואית לבעלי חיים במצוקה בכל עת.
- מרצ תפעל לעידוד תזונה צמחונית וטבעונית בדרכים של חינוך וסבסוד.
- מרצ סבורה כי חיות מחמד הן חלק חשוב מהמרחב הציבורי, וכי יש להן תרומה חברתית, חינוכית ותרבותית לחיים בעיר ובכפר. כדי להקל על בעליהן של חיות המחמד ולשפר את רווחתן של חיות אלה, תפעל מרצ להקמה והרחבה של גנים, פארקים ופינות ירוקות שבהם תתאפשר תנועה חופשית של בעלי חיים ואינטראקציה בינם לבין עצמם ובינם לבין בני האדם.
- איסור הרבעת כלבים וחתולים.
- יוגדרו תקציבים לפעילותם של הארגונים המפעילים מכלאות לבעלי חיים שנמצאו משוטטים ולא נמצאו להם בעלים.
- כל רשות מקומית תפעיל מרכז לחלוקה של מזון לחתולי רחוב במחיר עלות.
- איסור על המשלוחים החיים של כבשים ועגלים מאוסטרליה ומאירופה.

8. פליטים, מבקשי מקלט ומהגרי עבודה

ישראל הוקמה כמדינה של פליטים. נראה כי רוב חברי הכנסת שכחו עובדה זו. בכנסת הועברו חוקים אשר פוגעים בזכויות הפליטים, מתירים לעצור אותם במחנות ואפילו מאפשרים מעצרים של ילדים. כמו כן, השיח הציבורי בנושא הפליטים הפך גס, אלים ומסוכן.

מדינות הרדיפה שבחרה הממשלה, אשר מונעת אישורי עבודה וזכויות בסיסיות, הביאה לכך שבפועל השכונות הדרומיות בת"א נושאות בעיקר המחיר. על המדינה לנהל מדיניות שמושתתת על הזיכרון הלאומי של חוויית הפליטות, מדיניות שתחלק את המאמץ הדרוש למתן תשובה אנושית למצוקת מבקשי המקלט בין כל שכבות החברה.

המדינה מנהלת מאבק במהגרי העבודה אך ממשיכה במקביל לגייס עובדים נוספים ברחבי העולם אשר פעמים רבות מוצאים עצמם מנוצלים, הן על-ידי חברות כח האדם אשר הביאו אותם לארץ והן על-ידי המעסיקים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ביטול מדיניות הכליאה של מבקשי מקלט וסגירת מתכן חולות. כליאת מבקשי המקלט וילדיהם, לאחר התלאות שעברו בדרך, מהווה התעללות חסרת תכלית ותוחלת.
- הקמת מערכת בדיקת בקשות מקלט והוגנת ומתפקדת והענקת מעמד פליט למבקשי המקלט שיוכרו כפליטים.
- מתן אישורי עבודה למבקשי המקלט עד לבירור המעמד.
- החלת תושבות חברתית (נגישות לשירותי רווחה ובריאות) למבקשי המקלט ונגישות לשירותי בריאות ורווחה עד קבלת מעמד של פליט.
- הקמת מרכזי קליטה פתוחים בכל רחבי הארץ ולא בשכונות מצוקה.
- מתן אישורי עבודה בישראל למהגרי עבודה על בסיס אישי של העובד בכפוף להסכם בילטרלי בין ממשלות, ולא דרך חברות כוח אדם.
- ביטול משטרת ההגירה, והרחבה משמעותית של היחידה לאכיפת חוקי העבודה. יחידה זו תעסוק, בין היתר, בהבטחת תנאי עבודה שווים למהגרי עבודה.
- החלת מורטוריום על כל מהגרי העבודה החיים בישראל לתקופה של שנה, בה יוכלו העובדים להסדיר את מעמדם. מהגרי עבודה יוכלו לקבל אשרות שהייה, עד לקבלת מעמד קבע ואזרחות.
- מתן מעמד קבע לילדי עובדים זרים אשר נולדו בישראל או חיו בה במשך 5 שנים ויותר, כך שיוכלו בהמשך לבקש ולקבל אזרחות ישראלית.
- הבטחת הזכות לבריאות במסגרת חוק ביטוח בריאות ממכלתי, חינוך, כיסוי בגין תאונות עבודה,

שמאל זה מרצ

נכות ולידה לכל עובד זר המועסק בישראל.

- רפורמה בתנאי העסקת עובדים זרים בסיעוד – ביטול חובת הלינה בבית המטופל, ביטול יחסי עובד-מעביד בין המטפל למטופל הסיעודי, הגדרת מעסיק ברור, אשר יהיה אחראי לכל זכויות העובדים, הסדרת תנאי ההעסקה, ותשלום בגין שעות נוספות.
- החלת חוק שעות עבודה ומנוחה על כל מהגרי העבודה המועסקים בישראל.

שמתאל זה מרצ

9. התיישבות וחקלאות

ההתיישבות הקיבוצית

התנועה הקיבוצית מייצגת מודל של שילוב בין חירות היחיד לסולידריות קהילתית. השינויים העוברים על התנועה הקיבוצית, מחייבים דאגה לזכויותיהם של חברי הקיבוץ.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת שוויון זכויותיהם של חברי הקיבוץ לקבלת שירותי רווחה.
- הבטחת התנאים המשפטיים אשר יאפשרו לכל קיבוץ להתקיים בדרך אותה יבחר לעצמו וברמות השיתוף והשוויון אותן יגדירו חבריו.
- הבטחת זכותו של כל חבר קיבוץ המגיע לגיל זיקנה לקבל פנסיה הוגנת, בהתאם לצרכיו ובהתאם לזכויות אותן צבר בקיבוץ. המדינה תבטיח פנסיה הוגנת לחברי קיבוצים, אשר נותרו ללא חיסכון פנסיוני לעת זקנתם.
- הבטחת זכות הקניין של הקיבוצים בחלקות המגורים שלהם.

חקלאות

מרצ רואה חשיבות רבה בקיומה של חקלאות, המהווה מרכיב ראשוני בכוחה של מדינה וביכולתה לדאוג לאזרחיה. החקלאות היא גם מרכיב חשוב בשמירה על האזורים הפתוחים והריאות הירוקות. לחקלאים עומדת הזכות להתפרנס מקרקעותיהם ולשמרן כקרקעות חקלאיות, לטובת המדינה כולה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפעלת מדיניות אשר תבטיח את רווחיות החקלאות ומניעת התלות בגורמים חיצוניים, תוך קביעת התנאים המתאימים לייצור ולסחר, זאת מבלי לפגוע בזכויות העובדים המועסקים בתחום זה.
- הגדלת ההשקעות בחקלאות ובמיוחד השקעות הנדרשות מטעמים של איכות סביבה וצמצום השימוש במים שפירים.
- העברת החקלאות הישראלית לגידולים הצורכים כמות מים מעטה והמושפעים פחות מתנאי בצורת. השתתפות מרבית הגידולים על מים מושבים.

שמתאל זה מרצ

10. מנהל תקין

הפרדת הון ושלטון

הקרבה המסוכנת בין בעלי הון לנושאי משרות שלטוניות, אשר הפכה לתופעה בולטת בישראל, מהווה איום חמור על הדמוקרטיה הישראלית. עיקר המאבק בתחום זה הינו בצמצום הריכוזיות במשק, הפסקת ההשפעה של הגופים הגדולים על קבלת ההחלטות ונקיטת צעדים קונקרטיים ביחס למימון בחירות וביחס לשתדלנים.

ההגבלות הקיימות כיום על גיוס הכספים ותקרת ההוצאות הנמוכה יוצרות תמריץ למתמודדים ומפלגות לעבור על החוק, בדרכים שונות. על מנת שהמתמודדים והמפלגות ינהגו על פי החוק יש לקבוע את הכללים הבאים:

- רק אזרחים ישראלים יהיו רשאים לתרום למתמודדים, בדומה להגבלת התורמים למפלגות.
- המפלגות יהיו חייבות לפרסם באינטרנט את המאזן הכספי השנתי, ופרטי התרומות והתורמים (פרט לתרומות מיחיד בסכום הפחות מ ₪-1000).
- השיעור המרבי של תרומה למפלגה או למועמד מתורם יחיד יעמוד על סך מצטבר של 5000 ₪ למערכת בחירות.
- ייקבע הסדר מימון תואם (Matching), לפיו, עבור כל תרומה יחידה שאינה עולה על 500 ₪, תקבל המפלגה מהמדינה סכום כסף השווה לסכום התרומה.
- מרצ תפעל להגברת השקיפות בעבודת השתדלנים בכנסת, ולפרסום ציבורי של המידע אותו הם מעבירים לחברי הכנסת. יש להקים גוף שיפקח על ביצוע הקוד האתי של השתדלנים. יאסר על שתדלנים להשתתף בישיבות של ועדות הכנסת.

מאבק בשחיתות

בשנים האחרונות נוכחנו לגלות כי הצמרת השלטונית בישראל מעורבת במעשי שחיתות, ובכלל זה, ראש ממשלה לשעבר. מרצ מחויבת להיאבק לצמצום השחיתות בלא לכגוע יתר על המידה ביכולתם של נבחרי הציבור למשול, בלי להרתיע עובדי ציבור ממונים מלהפעיל שיקול דעת ראוי ולקבל החלטות חיוניות, בלי ליצור בירוקרטיזציה משתקת ומשחיתה ומבלי להחליש את מעמדה של הפוליטיקה הישראלית בעיני הציבור. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

שאל זה מרצ

- על היועץ המשפטי לממשלה לדווח לציבור אחת לחצי שנה על מצב החקירות של עובדי ציבור, בכירים וממונים שנחשדו בשחיתות שלטונית. בכלל זה עליו לעדכן בדבר מספר התלונות שהגיעו לידי המשטרה בעניין שחיתות, החלטות על פתיחת חקירה נגד עובדי ציבור, סגירת תיקים וטעמיה, העמדות לדין, הרשעות וגזרי דין.
- כל נושאי המשרות הבכירות ברשות המקומית, וכן כל חברי הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, יחויבו בהגשת הצהרת הון מיד עם מינוים ובכל שנה במשך השנתיים שלאחר עזיבת התפקיד למבקר המדינה או למוסד אחר שייקבע בחוק. הצהרות אלה יבדקו כחוק ע"י מבקר המדינה או מוסד אחר שייקבע לכך. כינון תפקיד "יועץ לענייני ניגוד עניינים" במשרד היועץ המשפטי לממשלה, שתפקידו יכלול טיפול בשאלות הנוגעות לניגוד עניינים שיופנו אליו מטעם גורמים שלטוניים למיניהם, פרסום חוות דעת עקרוניות בנושא, קיום סדנאות שיעסקו בסוגיה וכדומה.
- הקמת ועדה ציבורית שתנסח כללים לשימוש באזרחים בתהליכים פוליטיים ובוועדות ציבוריות, לרבות הסתייעות בעורכי דין פרטיים וביועצים, בשכר או בהתנדבות, בתהליכי הרכבת קואליציה. כמו כן יש לקבוע נהלים ברורים יותר להעסקת רואי חשבון ועורכי דין בוועדות ציבוריות המקבלות החלטות מקרו-כלכליות המשפיעות על כלל החברה.

צינון

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יש להחמיר את מגבלות הצינון על עובדי ציבור בכירים שמעורבים באופן פעיל ומרכזי בגיבוש הסדרים בין בעלי הון גדולים לבין המדינה. בין השאר ראוי לקבוע שייאסר על עובד ציבור ששותף בגיבוש הסכמים עם תאגידים לעבוד במשך 5 שנים לפחות מיום הפסקת עבודתו בשירות המדינה בתאגיד עמו ניהל מו"מ בשם המדינה. יש להקים ועדה שתקבע מהו הפיצוי הכספי שיש להעניק לעובדים אלה, בשל המיגבלה כאמור.
- יש לקבוע סנקציה מינהלית (קנס כספי) לצד הסנקציה הפלילית על עובדים שמפרים את הוראות הצינון שייקבעו כאמור לעיל.
- כל רשות שלטונית תפרסם רשימה של עובדי ציבור שפרשו ושנמצאים בתקופת צינון ותבהיר לעובדיה את המגבלות על התקשורת עם גופים אלה.

שמאל זה מרצ

מינויים במערכות השלטון

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קיום חובת פרסום של השיקולים לבחירת חברי ועדה ממינת של עובדי ציבור והשיקולים של מינויים אותם עורכים שרי הממשלה, כולל השיקולים לבחירה במועמד מסוים ולא אחר. פרסום השיקולים יהווה גורם מרתיע בפני מינויים לא ענייניים.
- מועמדים למשרות שלטוניות המחייבות בחירה על-ידי ועדה, יחויבו לפרסם "אני מאמין" לגבי השקפת עולמם בנושאים הקשורים במשרה.
- קיום חובת פרסום בעת מינוי חברי מרכז וקרוביהם (גם במשרות עובדים זמניים). פרסום השמות נועד להרתיע פוליטיקאים מחלוקת משרות.

שקיפות בעבודת הרשויות

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קיום חובת רישום פרוטוקולים ופרסומם באינטרנט של דיונים בתהליכי רגולציה, הן ברשויות שלטוניות (כמו מנהל מקרקעי ישראל) והן בוועדות תכנון ובניה ברשויות מקומיות.
- חיוב רשויות שלטוניות בפרסום דוחות חשבונאיים, המפרטים הטבות שלטוניות אשר הוענקו למגזרים שונים, כולל הנחות מס.
- חיוב ראשי רשויות מקומיות בפרסום שיקוליהם לגבי מתן פטורים הקשורים להיתרי בנייה.
- קיום חובת פרסום פניות אשר הוגשו לעובדי ציבור להטבות שלטוניות או סיוע של עובדי ציבור.
- רשויות המינהל הציבורי יהיו מחויבות לספק לאזרחים, ביוזמתן, מידע מלא על זכויותיהם על-פי חוק חופש המידע, אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- תובטח הגנה על צנעת הפרט מפני העברת מידע בעניינו של אדם ללא ידיעתו והסכמתו.

הרתעה

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקמת מסלול משמעותי לעבירות של שחיתות (בנוסף למסלול הפלילי המחייב הוכחת כוונה והוכחת פרטי האישום כולו מעל לכל ספק סביר), בו ניתן יהיה להרשיע נושאי משרות נבחרות

שמאל זה מרצ

- ועובדי ציבור בכירים.
- פרסום ניהול חקירות נגד עובדי ציבור ונבחרי ציבור בכירים במידה והפרסום לא יפגע בחקירה עצמה.
- חיוב הרשויות להכין דו"ח הפקת לקחים במקרים של שחיתות, כולל המלצות למניעת מקרים דומים בעתיד.
- הקמת "קו חם" לחשיפת שחיתויות בשירות המדינה שבו יוכלו עובדים לדווח על שחיתויות.
- הגדלת המשאבים לגורמי האכיפה, החקירה והענישה.
- פרסום שמות בדו"חות מבקר המדינה.
- הפעלת נוהל חיוב אישי, בדומה לנוהל בשלטון המקומי, על שרים ומנכ"לים, במקרים של עבירות הפרת אמונים במינויים ובהוצאת כספים.
- הפיכתן של ההמלצות האישיות בדו"חות ועדות חקירה ממלכתיות להמלצות מחייבות.

שלטון החוק

- מרצ מחויבת להגנה על עצמאותה של הרשות השופטת.
- מרצ מתנגדת לכל הפרטה במערכת שמירת החוק, ובכלל זה של מוסדות כליאה למיניהם, ושל כל פעולות השיטור, כולל בהתנחלויות ובמחסומים.
- מרצ קוראת ליישם את חוק זכויות נפגעי עבירה.

שמאל זה מרצ

11. ממסל

חיזוק המשטר הפרלמנטרי

המשטר הפרלמנטרי הוא אחד הנדבכים הבסיסיים בדמוקרטיה הישראלית. מרצ מתנגדת לכינון משטר נשיאותי בישראל, דבר המהווה איום של ממש על הדמוקרטיה הישראלית, ותומכת בשיטה הפרלמנטרית ובשיטת הבחירות היחסיות, המאפשרת ייצוג למגוון הדעות. מרצ תפעל לביטול חוק המשילות הפוגע בייצוגיות וביכול הכנסת לפקח על הממשלה. מרצ תפעל לבניית מודל שיאפשר ייצוג הולם לפריפריה מבלי לפגוע בשיטת הבחירות היחסית.

חוקה

אחד המרכיבים החשובים בדמוקרטיה פרלמנטרית הוא קיומה של חוקה מחייבת, המבטיחה הגנה על זכויות אדם ואזרח בסיסיות וקובעת מערכת נורמות ועקרונות על פיהן מושתתת מערכת החקיקה. חוקי היסוד הקיימים ממלאים את תפקיד החוקה בישראל. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק, אשר נחקקו ביוזמת מרצ, מהווים מהפכה חוקתית ומבטיחים חלק מזכויות היסוד של האדם בישראל, ובראשן את זכותו לחיים, לחרות ולכבוד. השלמת תהליך כתיבת החוקה חייב לכלול הגנה מלאה על כל זכויות האדם והאזרח כולל חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות. מרצ מתנגדת לכל פשרה בנושאים חוקתיים שמשמעה החלשת ערכי היסוד העומדים בבסיס כל משטר וחברה דמוקרטית.

מבנה הממשלה

על מנת לייעל את עבודת הממשלה נדרש צמצום משמעותי של מספר השרים. המצב בו עשרות מחברי הכנסת מכהנים כשרים וכסגני שרים פוגע בעיקרון הפרדת הרשויות בעבודתה התקינה של הכנסת.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- מינוי מספר מצומצם של שרים זוטרים עם אחריות ביצועית, אשר יוגבל בחקיקה.
- ביטול תפקיד סגן שר.

שאל זה מרצ

עבודת הממשלה

- ביטול המונופול של אגף התקציבים על תהליך התקצוב והפיכת משרדי הממשלה לאחראיים על ההכרעות העקרוניות בתחומם ואחראים מלאים על ניהול התקציב במשרדיהם, במסגרת התקציב הכולל.
- תוכניות העבודה של משרדי הממשלה יהיו הבסיס לתקציב ולא להיפך.
- ספר התקציב יהיה נהיר ושקוף.

עבודת הכנסת

יש להציב לחברי הכנסת סטנדרטים גבוהים של מוסר עבודה ורצינות בעבודתם הפרלמנטרית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ביטול חוק ההסדרים.
- צמצום פגרות הכנסת במטרה להפוך את עבודת החכים לרצינית ואחראית יותר.
- אימוץ נוהל השימוע למינויים בממשלה.
- מנגנון שאלת שאלות לראש הממשלה והשרים כפי שקיים בפרלמנטים אחרים.
- חובת מענה על שאלות במועד שנקבע בתקנון הכנסת, חובת מתן מידע לפי דרישת מרכז המחקר והמידע של הכנסת.
- שינוי מבנה הוועדות כך שיעבדו בהתאמה עם משרדי הממשלה.
- הרחבת פיקוח הוועדות על גורמים שלטוניים ובעיקר על אגף התקציבים באוצר.
- הגבלת מספר חברי הוועדות ואיסור חברות של חברי כנסת ביותר משתי ועדות, על מנת לאפשר נוכחות בישיבות ואת רציפות עבודת הוועדות.
- חיוב השתתפות לעובדי מדינה בישיבות ועדות הכנסת.
- קביעה בחוק שאי אמירת אמת בפני ועדת כנסת תחשב לעבירה פלילית.
- אספקת מידע ומחקר ברמה גבוהה והעמדת מקורות מידע עצמאיים לתמיכה מקצועית עבור חברי הכנסת.

שמאל זה מרצ

רפורמה במינהל הציבורי

השירות הציבורי, הזרוע המבצעת של הממשלה, אמור להגן על הציבור מפני השימוש לרעה בשררה. משימותיו המרכזיות של המינהל הציבורי הן סיוע לקובעי המדיניות בעבודה מקצועית ועבודת מטה ומתן שירות טוב והולם לציבור. במינהל הציבורי בישראל קיימים ליקויים רבים באיכות השירות וקיים בלבול בין תפקידי הדרג הפוליטי לבין תפקידי הדרג המנהלי. כמו כן, אין יכולת תכנון לטווח רחוק וחוסר היעילות גדול.

נדרשת רפורמה מקיפה במינהל הציבורי, אשר תציב דגם רצוי למינהל הציבורי, ממנו ייגזרו התכניות האופרטיביות, תוך שמירה על יחסי עבודה תקינים וכיבוד ההסכמים הקיבוציים של עובדי המינהל הציבורי.

הרפורמה תכלול:

- מבנה חדש לשירות המדינה לפיו, כל משרד יחולק למטה מקצועי העוסק ברגולציה, בקרה ומעקב, וליחידות ביצוע המופקדות על השירות היעיל לציבור.
- האצלת סמכויות של כל הגופים הריכוזיים בשירות המדינה למשרדים וליחידות הסמך.
- הנהגת שיטות ניהול מודרניות ומקצוע הסגל הבכיר.
- תוכנית אופרטיבית לשיפור השירות לאזרח, אשר תכלול את מצבת העובדים הדרושה למתן השירות, הנהגת שיטות איכות והטמעתן בעבודת היחידות ופרסום "אמנת שירות".
- הנהגת מערכת שכר הוגנת, ברורה ושקופה.
- קידום נשים, ערבים ואנשים עם מוגבלויות בשירות המדינה.
- מקצועיות ויושרה ציבורית יובטחו באמצעות הכשרות והשתלמויות לעובדי מדינה, כולל בנושאים של יושרה ציבורית ומנהל תקין, ובאמצעות תהליכי מיון קפדניים.

רפורמה בשלטון המקומי

הממשלות האחרונות קיצצו באופן חד וברוטאלי בתקציב מענקי האיזון לרשויות המקומיות, זאת בנוסף לקיצוץ הנרחב בתקציבי החינוך והרווחה. מצב זה אילץ את הרשויות המקומיות להשלים מתקציביהן (ממסי הארנונה ומתרומות) את החוסר שנוצר, על מנת לשמר רמת שירות סבירה לאזרחים. הדבר גרם לחלק מרשויות להגיע לכדי משבר.

המשבר בשלטון המקומי מחייב פעולה מקיפה. כ-95% מתושבי ישראל חיים בישובים עירוניים ומכאן, יש לתת דגש על טיפול במצבן של הרשויות העירוניות לצד הטיפול בישובים הקטנים,

שאל זה מרצ

הסובלים לעיתים ממצוקה קשה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- חקיקת חוק עיריות חדש במקום פקודת העיריות המנדטורית.
- אוטונומיה מוגברת לשלטון המקומי תחת בקרה חיצונית ותוך צמצום מעורבותו של משרד הפנים בניהול הרשויות המקומיות הפריפריאליות.
- הגדלה משמעותית של חלקה של הממשלה בתקציב השירותים החברתיים ברשויות המקומיות.
- המשך תשלום מענקי איזון. מצוקתן של רשויות מקומיות רבות אינה נובעת דווקא מניהול כושל או משחיתות, אלא מתנאים אובייקטיביים וממצבם הסוציו-אקונומי של התושבים. על המדינה להתחשב בכך שישנן רשויות שתהיינה תלויות באופן קבוע במענקי האיזון.
- עידוד כספי לרשויות המבקשות להתאחד מרצון.
- מתן סמכויות ביצועיות לסגני ראש העיר.
- תגמול הוגן לחברי מועצה נבחרים בכל הארץ, כך שיוכלו למלא את התפקיד גם אלו שאינם בעלי אמצעים.

מאבק בשחיתות בשלטון המקומי

הביקורת הציבורית על השלטון המקומי חלשה יותר ופרשות שחיתות נדחקות לשולי השיח הציבורי. על אף שבידי שר הפנים מצויים הכלים לטיפול בנושא (יכולת לפטר ראשי ערים, הקמת ועדה קרואה, הפעלת נוהל חיוב אישי) עדיין קיימות לא מעט תופעות של שחיתות בשלטון המקומי, הפוגעות, לעיתים, במצבם של ישובים שלמים. יש לנקוט בסדרה של צעדים פרטניים למיגור השחיתות ברמה המקומית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפעלה נרחבת של הסנקציות המצויות בידי שר הפנים כלפי ראשי ערים ומועצות מקומיות, ובפרט נוהל חיוב אישי במקרים של עבירות.
- חיוב ראשי ערים ומועצות בפרסום כל פגישותיהם עם מועמדים לקבלת מכרזים בכלל ובתחום התכנון והבנייה בפרט.
- חיוב קיומן של ועדות חובה במועצות המקומיות (בנושאים כמו: סביבה, חינוך, רווחה ועוד), אשר יכינו תכנית פעולה למועצה ויפקחו על ביצועה.
- הקמת בית ספר לשלטון מקומי המיועד לראשי ערים, מועצות וחברי מועצות שיחפצו בכך. בית

שמתאל זה מרצ

הספר יפעל ויכשיר עתודת מנהיגים בתחום המוניציפאלי וייזום השתלמויות לעובדי הרשויות בתחומי שיפור השירות וניהול.

שאל זה מרצ

12. תרבות ואמנות

העשייה התרבותית על תחומיה השונים יוצרת את מיטב הנכסים הרוחניים של החברה הישראלית, ומהווה מרכיב מרכזי בקביעת איכות חייה, עיצוב דיוקנה, זהותה וייחודה. היצירה התרבותית והאמנותית תורמת להתגבשותה של סולידריות חברתית ומהווה מקור להעשרה רוחנית. על המדינה מוטלת האחריות לפיתוח התרבות ולעידוד יצירה מקורית, חופשית ובלתי תלויה בממסד.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקמת רשות לאומית לאמנות ותרבות.
- הקמת מועצה ציבורית עליונה לתמיכה באמנים ובעשייה האמנותית בכל הארץ, אשר תיתן ביטוי למורשת התרבותית של העדות השונות ותעודד יצירה.
- הגנה על זכויותיהם של אמנים לחופש ביטוי והבעת דעה, בלא הגבלות צנזורה פוליטיות או דתיות.
- חקיקת חוק זכויות יוצרים חדש שיעניק ליוצרים הגנה על קניינם הרוחני וקבלת תמלוגים הולמים.
- החוק יבטל את האפשרות להפקיע מידי היוצרים את הזכויות ביצירה שהוזמנה.
- הגברת הסיוע הציבורי למוסדות ויוצרים בתחום התרבות והאמנות, לרבות קבוצות לא ממוסדות, ומניעת הפגיעה בתקצוב לתעשיית הקולנוע בהתאם לחוק הקולנוע.
- הגנה על העובדים והיוצרים במסגרת הרפורמה ברשות השידור, תוך שמירה על שידור ציבורי איכותי וחופשי שאינו נגוע באינטרסים עסקיים או בשיקולים פוליטיים, ומספק במה ופה לכלל האוכלוסייה.
- הגנה בחוק על הטלוויזיה החינוכית והגדרת מטרותיה. על מטרות אלו להיות בעלות אופי חינוכי, בדומה לתחנות ציבוריות דומות בעולם המערבי.
- תיקון האפלייה הקיימת בחלוקת התקציבים למוסדות תרבות ואמנות, והגדלת ההשקעה בתכנים תרבותיים של יוצרים ויוצרות מכל הקבוצות בישראל – מזרחים, יוצאי בריה"מ, יוצאי אתיופיה.
- מתן שוויון מלא בהקצאה ליצירה הערבית והדרוזית והקצאת מקום ראוי ליצירה בשפה הערבית.
- הקמת ערוץ טלוויזיה מסחרי בערבית.
- הרחבת החינוך האמנותי והמוסיקלי בכל בתי הספר החל מהגיל הרך, ועידוד הפצת התרבות בכל השכבות והגילאים באמצעות מפעלי "אמנות לעם" ו"סל תרבות".
- תמיכה מוגדלת בספריות הציבוריות, בהמשך לחוק הספריות הציבוריות אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- הקמת הוצאה לאור המיועדת לפרסום מחקרים על התרבות הישראלית.

שמהל זה מרצ

- חקיקת חוק הקמתו של המוזיאון הלאומי לתרבות ואמנות בישראל.
- הרחבת הפעולה לקליטתם המקצועית והתרבותית של אמנים עולים.
- העמקת הקשרים התרבותיים עם מדינות העולם, בדגש מיוחד על ארצות הים התיכון.

שמהל זה מרצ

13. ספורט

העיסוק בספורט מהווה מרכיב חשוב בהבטחת איכות חיים ובריאות טובה. לעיסוקי הפנאי יש השפעה רבה על אופייה של החברה ועל איכות החיים בה. השתתפות בעיסוקים יצירתיים ופעלתניים, ובמיוחד העיסוק בפעילות גופנית מגוונת ומאוזנת, חשובים במיוחד. לפיכך יש להבטיח עידוד פעילות גופנית בקרב כל שכבות האוכלוסייה באמצעות הסברה וחינוך, פיתוח תכניות לפעילות גופנית במרכזים הקהילתיים, הרחבת הקמתם של מרכזים לנופש פעיל והתאמתם לאנשים עם מוגבלות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפניית משאבים לפעילות ספורטיבית לכלל הציבור, תוך קביעת יעדים להגדלה משמעותית של האחוזים מכלל הציבור אשר עוסקים בפעילות גופנית.
- עידוד הספורט ההישגי והייצוגי תוך השקעת משאבים לאומיים לטיפוח פעולות ומפעלי ספורט.
- יש להכניס לתוכנית הלימודים בבתי הספר מגיל צעיר, את ההבנה בחשיבות הספורט כדרך חיים וככישורי חיים ולכלול חינוך לתזונה נכונה ובריאה כדרך חיים.
- מאבק בתופעות האלימות והגזענות בספורט ברוח החוק אשר נחקק ביוזמת מרצ, והטמעת עקרונות ההגינות הספורטיבית וטיפוח הסבלנות והסובלנות באמצעות הסברה וחינוך.
- חקיקת אמות מידה שוויוניות להקצאת כספי המועצה להסדר ההימורים בספורט, תוך התחשבות במספר הפעילים בענף, במיקום הגיאוגרפי וביכולת לגייס הון.
- קידום נשים בספורט ותקצוב הולם של ספורט נשים.

14. סמים, אלכוהול ועישון

בשנים האחרונות אנו עדים ועדות למגמה הולכת וגוברת של מדיניות של הפללה לצרכני קנביס במדינות רבות בעולם. ב-2011 דוח רשמי של האו"ם קרא לחשיבה מחודשת על מדיניות הסמים ועל הפללת המשתמשים. מדינות רבות עברו למדיניות של הפללה שחסכה מיליונים למשלמי המסים באותן המדינות.

ממשלת ישראל מוציאה כיום כ-690 מיליון שקלים בשנה על מנת לאכוף את איסור השימוש בקנביס, זאת למרות שבכופעל עבירות הסמים שבהן נפתחו תיקים פליליים הן עבירות שימוש ואחזקה ורק מיעוטן (16%) הן עבירות סחר, דבר אשר מצביע על סדר עדיפויות לקוי של גורמי האכיפה.

החרגת ענישה בשימוש בקנביס תוביל לחסכון בתקציב המדינה, אפשרות להשקעת משאבים בטיפול ושיקום נפגעי סמים, חינוך והסברה ומאבק בגורמי פשיעה במקום הפללה של אלפי אזרחים ואזרחיות נורמטיביים ויותר מכל, יתכתב עם המציאות בה עשרות אלפי ישראלים וישראליות משתמשות בקנאביס כחלק משגרת חייהם. המשמעות המעשית של לגליזציה או אי-הפללה היא שהמדינה לא תבזבז כוחות ומשאבים של המשטרה ושל בתי המשפט שלא לצורך, ברדיפה אחרי משתמשים פרטיים, ושחייהם של אלו שנתפסו לא יוכתמו בשל כך. המאמץ העיקרי חייב להתמקד במאבק בסוחרי הסמים הקשים, חינוך למניעה, בהפעלת תכניות גמילה מסודרות ובליווי נגמלים לאחר התהליך.

עישון סיגריות הינו בעיה חברתית רחבת היקף, הגורמת לבעיות בריאותיות קשות של המעשנים ושל סביבתם, ולנטל תקציבי על מערכות הבריאות. גם השימוש הלא מידתי באלכוהול מביא ליצירת בעיות בריאות ובכל אלה מדינת ישראל אינה מטפלת באופן ראוי.

בישראל השימוש בסמים קשים ובקנביס מטופל באופן זהה. כך מתבזבזים כוחות ומשאבים של המשטרה ושל בתי המשפט שלא לצורך. המאמץ העיקרי חייב להתמקד במאבק בסוחרי הסמים הקשים, חינוך למניעה, בהפעלת תכניות גמילה וטיפול מסודרות ובליווי לאחר סיום הגמילה. יש לפעול באמצעים חינוכיים נגד שימוש מופרז בקנביס ובאלכוהול ונגד עישון סיגריות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קידום מדיניות של אי-הפללה של משתמשי קנביס
- קידום הרשאה למכירה חוקית של קנביס לחולים על-ידי קביעה חוקית כי הקנביס הוא חומר בעל תועלת רפואית. מרצ תקדם אישור לגידול קנביס בפיקוח משרד הבריאות ומשרד החקלאות לצרכים רפואיים.

שאל זה מרצ

- מאבק בלתי מתפשר נגד הפצה ומכירה של "סמי פיצוציות" על-ידי קידום מדיניות של איסור כניסה של כל חומר חדש מבלי שעבר תהליך רישוי מסודר במשרד הבריאות.
- אימוץ מדיניות טיפול במשתמשים בסמים קשים, אשר תתבסס על ההנחה לפיה המשתמשים בסמים קשים זקוקים לחמלה, טיפול וגמילה ולא לענישה, מעצר או מאסר.
- מאבק בלתי מתפשר ביצרני ובסוחרי סמים, במיוחד באלה המוכרים סיגריות, אלכוהול וסמים לקטינים.
- חקיקה ואכיפה מוגברת של חוקים המענישים את אלו שפעולתם תחת השפעת אלכוהול או סמים מסכנת את בטיחותם ובריאותם של אחרים.
- הקמת ועדת מומחים במשרד הבריאות למעקב אחר סמים חוקיים ולא חוקיים המופצים בישראל, דירוגם לפי רמת הסיכון הבריאותי ופרסום ממצאיה בעיתונות, באינטרנט, בבתי ספר ובמועדוני לילה.
- הגברת פעילויות חינוכיות מניעתיות להבהרת הנזקים הנגרמים מצריכת אלכוהול ועישון טבק.
- תקצוב הולם לפעילויות חינוכיות כנגד השימוש בסמים, אלכוהול ועישון גם בקרב הציבור הערבי.
- אשרור אמנת האו"ם למלחמה בעישון, ובכלל זה איסור פרסום סיגריות ומוצרי טבק.
- חיזוק עוצמתה ויכולותיה של הרשות למלחמה בסמים והגדלת תקציבה, כך שתהיה מסוגלת לקיים תוכניות מניעה חינוכיות והסברתיות ולהרחיב את פעילותם של המוסדות לגמילה מסמים.
- מימון ציבורי לתוכניות גמילה מסיגריות.

מאגר ביומטרי

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ביטול מוחלט של המאגר הביומטרי.
- חופש בחירה במקומות עבודה ומקומות ציבוריים במתן טביעות אמצע ומידע ביומטרי אחר.

אלימות משטרה

לאחרונה, התופעה החמורה של שימוש בכוח שלא כדין מצד שוטרים כלפי אזרחים תפחה לממדים מדאיגים וחלה הסלמה באלימות המשטרה במיוחד בעת אירועי מחאה וחופש ביטוי. אחת הבעיות בהתמודדות עם התופעה היא אזלת ידה של המחלקה לחקירות שוטרים והיעדר ענישה מתאימה של שוטרים אלימים (ראו בעניין זה דוח שנתי 56א לשנת 2005 של מבקר המדינה, עמ' 353-380).

שמאל זה מרצ

תפעל להתמודד עם תופעה של אלימות משטרתית בשני מישורים.
מרצ תפעל להסדרה של הטיפול בחקירת מקרי אלימות על ידי המחלקה לחקירת שוטרים.